بسم الله الرحمن الرحيم

پر اور مزل

زهیر سپیثلی

د چاپ حق له لیکوال سره خوندي دی.

د کتاب په اړه:

د کتاب نوم:: پر اور مزل

لیکوال:: زهیر سپېڅلی

کمپوز:: ن. هـ

پښتی:: میرویس احساس توخی

کال:: ۲۰۲۲ز/۱۴۰۱ل

خپرندوی:: غزنی انلاین خپرندویه ټولنه

د لیکوال نور اثار

د زاړه زخم رڼا ده/شاعري	راڼه څاڅکي/نثر
خاموشی شور وکړ/شاعري	څو رنګونه/نثر
ګلاب په اور کي/نثر	پر اور مزل/همدا اثر

ډالــۍ

هغـو تـه، چې

احساس لري

ارمان پېژني

او درد ئې تجربه کړی وي.

زهير سپېڅلی

فهرست

څوک/څه/۱
د ژوند رنګونه/۲
فکر/۴
بدلون/۵
وړتیا/٦
ملي احساس/۸
پلمه/۱۰
بد/۱۱
لار/۱۳
اتلان/۱۴
نوی کال، نوی پیل/١٦
تجسس/۱۷
هېرول/۱۸
ژوند کول/۱۹
حد/۲۰
ژړا/۲۱
سالمه ټولنه/۲۲
قلم/۲۴
خیانت/۲۵
کتاب/۲۷
ژوند/۲۸
تلل/۲۹
باور/۳۰
پرمختګ/۳۱
برخلیک/۳۲
کار/۳۳
څوک/۳۴
تللي/۳۵
مات زړه/۳٦
ښوونکی/۳۷
وجدان/۳۸
هڅه او امید/۳۹
ضرر/۴۱
اړیکي/۴۲
اصلیت/۴۳
نن/۴۴
جنت/۴۵
فکري توپیر/۴٦
د ژوند قدر/۴۸
بدرنګ ښایست/۴۹
ژوند جنت کول/۵۰
ټولنه/۵۱
مخونه/۵۲
کم اصل/۵۳
کردار/۵۴
تعلیم/۵۵
تاریخ/۵۷
ښایست/۵۹
منفي فکر/٦۰
د ځان قدر/٦۱
زدکړه او تعلیم/٦۲
وخت/٦۴
وعده/٦۵
فاصله/٦٦

ګل/٦٧	ځان ته درناوی/٦٨	د ژوند ارزښت/٦٩
د ځینو راتګ/٧٠	ډالۍ/٧١	تېرې شېبې/٧٢
تاریخ لوستنه/٧٣	د لړو قدر/٧٤	دنیا/٧٥
نظرونه/٧٦	تېروتنه/٧٨	امید/٧٩
باور کول/٨١	ځیني څه/٨٢	پېښنه/٨٣
کار کول/٨۴	بربادي/٨۵	دا ومنئ/٨٦
چوپتیا/٨٧	سترګي بدلول/٨٨	یو کس/٨٩
اوښکي/٩٠	تجربه/٩١	ناداني/٩٢
تېروتلي/٩٣	فرصتونه/٩۴	بایلل/٩۵
زړه/٩٦	د وصال خواږه/٩٧	د میني وقار/٩٨
درد او زخم/٩٩	ناکامي/١٠٠	د دنیا دود/١٠١
ملګرتیا/١٠٢	ژوند همدا.../١٠۴	زوروونکې.../١٠۵
خپل عمل/١٠٦	منزل ته.../١٠٨	سکوت/١١٠
ژبه/١١٢	ملګری/١١۴	یوازیتوب/١١۵
حالات/١١٧	حُسن او رنګ/١١٩	

پر اور مې مزل وکړ!

زهیر سپېڅلی دې هیڅکله خدای زهیر نه کړي. زهیر ګل زموږ شاګرد و. د خپل همیشني عادت له مخې به په ټولګي کې د سر له کتاره ور دویم کتار کې د دیوال خوا ته غلی یو څوک ناست و. دوه درې دغسې غلي ملګري یې نور هم موندلي و. هیڅ وخت مې نه یادېږي، چې د درس په وخت مې د دوی حتی یوه عادي مزاحمت امیزه خبره اورېدلې وي. تر هغه به غلی و، تر څو چې به ما پرې غږ کړ.

په لومړیو دوه کلونو کې مې یوازې فکر کول، دوی صرف د ازموینو لپاره ښه اماده ګي نیسي او ښه پارچه حلولی شي، خو وروسته پوه شوم، چې په دوی کې د لیکوالۍ او شاعرۍ داسې شوق او ذوق په جوش او خروش دی، چې د ادب د بهیر د ډېرو لږو په نصیب شي. بیا مې ورسره زړه لا پیوند شو.

څو میاشتې مخکې یې یو کتاب لیکنې راته ولېږلې. ویل یې، تاسې یې وګورئ، دا زما کتاب دی. خدای شته، ډېر خوښ شوم. د خوښۍ لامل مې هغه تمه وه، چې څو کاله وړاندې مې له دوی لرله. د کتاب پر پښتۍ مې چې د دوی د نورو اثارو نومونه ولیدل، زړه مې لا پسې خوښ شو.

موږ خپله د ژوند سټړي بار دومره په مخه کړي یو، چې د دوی د کتاب څو خوږې پاڼې چې مې هغه څو میاشتې مخکې اړولې وې، پاتې یې همداسې پاتې وې. تر څو چې هغه برخه کتاب را نه هغسې پټ شو. څو ورځې مخکې یې سلام وکړ. بیا مې ترې د کتاب د رالېږلو خواست وکړ. خدای شته چې زړه کې خپه هم وم. ما ویل دوی به څه فکر کړی وي، خو په همدې مې ځان ډاډه کول، چې ځولۍ مې تنګه زه به کوم کوم ټولومه.

دا دوه ورځې یې له «پر اور مزل» سره ښه مصروف شوم. خوند یې وکړ. د اور په دې مزل کې مې د ډېرو خوږو کیف حس کړ. یو داسې انسان مې چې څلور

کاله مو تر څنګ پاتې شوی و، نور هم و پېژاند. انسانان ټول خواږه وي، خو ستونزه زموږ ده، چې هغوی مو ښه مطالعه کړي نه وي.
«پر اور مزل» لوستونکي ته د دغسې سخت مزل چل ور ښيي. موږ انسانان ژوند کوو. د ژوند کولو د چل راښودو راته ضرورت وي. دا ضرورتونه چې کله حس کړو، بیا نو پر اور مزل او له سختو سره مبارزه راته اسانه شي.
«پر اور مزل» را ته د ژوند تګلاره ښيي. ژوند څنګه وکړو؟ او له سختیو سره یې څه ډول مبارزه وکړو؟ ځینې انسانان د یو کار پیل کوي. کله چې مخکې پکې ځي. واړه خنډونه یې زړه ماتي کوي. نور مخکې نه ځي. دغه مخکې نه تګ، یا یې پر بدیل فکر نه کول انسان نهیلي کوي. نهیلي د رواني ناروغۍ پیل دی.
داسې خلکو ته د دې کتاب په ۱۳م مخ کې د ژوند ښه لار ښودل شوې.
«زهیر» په ژوند کې د تعادل طرفدار دی. نورو ته هم د ژوند حد ټاکي. که د خپل حد له دایرې واوښتې د ژوند د بېړۍ د غرقېدو امکان دې زیات دی.
قلم که په هر حال او هر وخت کې د ټولنې په خیر وي، چې د ناعادل قاضي تر لاسونو ورسي، کورونه پې ورانوي، بیا نو تر قلم کولنګ زر کرته ښه وي. په دې اړه ښه ټولنیز تنقید همدلته لوستلی شئ.
د دې کتاب هر عنوان د ټولنیز ژوند درس دی، خو د ژوند تر عنوان لاندې مې دلته ځو ښېلې ښېلې لیکنې هم ولوستې.
د ژوند تعریف د نړۍ ډېرو لویو لیکوالو بیل بیل کړی، چې دلته یې یو غورچاڼ داسې دی، چې که د نورو په خدمت کې یې تېر کړای شو، ګویا ژوند مو وکړ.
«زهیر» راتلونکې ته هیله مند دی. او د دې هیله مندۍ غږ پر نورو هم کاندي. هره تیاره یو وخت رڼا کېږي. داسې د ژوند څرخ همېشه په سختۍ کې نه ګرځي، وي به چې روښنایي ته به مو رسوي. خو د دې ټولو خوشبختیو راتلو ته زموږ ننني ستړیا او حوصله بویه.

«هڅه او امید، وخت، تاریخ لوستنه، اوښکې، تیروتلي، فرصتونه، بایلل» او داسې نورې ډېرې هغه ملغلرې دي، چې په دې کتاب کې را یو ځای دي.

پورته مې د کتاب پر مفهوم خبرې وکړې، خو د کتاب بله او ښه ځانګړنه د لیکوال د لیک سبک دی.

روان نثر، عام اصطلاحات، په لیک د ځینو موضوعاتو لا زړه ته د پرېوتو په نیامت د ښکلیو بیتونو انتخاب او ورسره شاعرانه جملې د لیکوال هغه لورېینې دي، چې لوستونکي ته د فکر ورکولو تر څنګ د نثر د خوړلنې کیف هم ورکوي.

ستاسې د لا غوړېدا او ښه ژوند په هیله

دا ټېپه دې له ژوند سره د حوصلې په پار در ډالۍ وي.

که ته رنځور په ما جوړېږې

سالو به لېرې کړم سرتوره به درځمه

په ډېر درناوي

وحیدالله بریال

۱۷مه د مارچ ۲۰۲۲

روسیه، نیژني نووګرود

څو خبرې

دا کتاب د بېلابېلو او مختلفو لیکنو ټولګه ده.

دا لیکنې اکثره هغه څه دي، چې بېلابېل وختونه، ځای، ځای ما یادابنت کړي او خواره واره پراته وو.

دلته مې ځینې دغه خواره واره مواد په دې نیت راغونډ کړل، چې یو ځای شي او تر نورو هم ورسېږي. ځینې نور څه مې هم وراضافه کړل او ځینې ډېرې لنډې لیکنې مې څه نا څه اوږدې کړې او د دې کتاب په بڼه شو.

د دې کتاب ځینې لیکنې وخت نا وخت په ځینو ویبپاڼو او ورځپاڼو کې هم خپرې شوې دي.

«پر اور مزل» که څه هم د مختلفو او خورو ورو موضوعاتو ټولګه ده، خو د یوه احساس، ارمان، درد او هیلې انځور هم پکې شته.

په پای کې د خپل خواږه او درانه استاد وحیدالله بریال صاحب، ډېره مننه کوم، چې پر دې کتاب ئې خپلې ښکلې خبرې ولورولې او پخپلو خبرو ئې کتاب ته ښکلا وروبښله.

خدای ج دې سرلوړي لري.

په ټوله پښتني مینه

زهیر سپېڅلی

کوټه

څوک/څه

څوک/څه چي مو له ژونده لاړل/وتلي دي، له زړه او ذهنه ئې هم وباسئ!

بیا ئې مه یادوئ!

ځان ته دا سزا مه ورکوئ!

هغه خاطرې او یادونه ئې هم هېر کړئ، چي په تېر کي مو ساتي او خوړ ژوند مو تریخوي.

حتا هغه څه ته هم مه ګورئ، چي د هغو یوه خاطره یا یاد ورسره تړلی او تاسو ته په یو ډول نه، یو ډول هغوی دریادوي او مړه اور ته پوکي ورکوي.

ځیني څه/څوک چي یو ځل لاړ شي؛ بیا نه راځي.

داسي وګڼئ، چي نور ستاسو لپاره مړه دي، هر څه ئې تر خاورو ورسره لاندي کړئ!

د هغه څه/چا هیله او انتظار مه کوئ، چي بیرته لاس ته نه درځي.

تېر هېر کړئ!

ژوند ته له نوي اړخه او له نوي انداز سره راشئ!

خپه کړي ژوند ته په خوښئ غېږ ورکړئ او ورسره وخاندئ!

تللو/بایللو ته دا ثابته کړئ، چي له تاسو پرته هم ژوند کېږي.

خپل ژوند په هیڅا پوري دومره مه محدودوئ، چي بیا بې هغه ژوند درته ګران او نه کېدونکی شي.

راشئ!

داسي ژوند جوړ کړئ او داسي ژوند وکړئ، چي له تاسو تللي په تاسو پسي ارمان وکړي او تاسو وغواړي.

د ژونـد رنګونه

ژوند یو رنګ نه دی او تل پر یوه حال نه وي.

بېلابېل رنګونه لري.

مختلفي ننداري دي.

هر ډول حالات راځي.

خواږه او تراخه پکي شته.

له لوړو او ژورو ډک دی.

د خوښیو، غمونو، دردونو، ښو، بدو، ناکامیو، کامیابیو، خندا او ژړا د دې ټولو ټولګه ده.

موږ مجبوره یو، د دې هر څه خوند به ګورو.

د سهار په تمه به شپه تېروو.

د پسرلي لپاره به خزان زغمو.

د ګټې په خاطر به تاوان ته غاړه ورکوو.

د کامیابۍ لپاره به ناکامي منو.

د هوساینې او اسانۍ لپاره به سختۍ قبلوو.

د وصال لپاره به هجران ګالو او د خندا لپاره به ژاړو.

نه ټول عمر غم وي، نه ټول عمر خوښي.

نه همېشه ژړا وي، نه همېشه خندا.

نه تل رڼا وي، نه تل تیاره.

نه همېشه پسرلی وي، نه همېشه خزان.

څوک چي همېشه خوښي او کامیابي غواړي، هغه د کامیابۍ او خوښۍ په خوند نه پوهېږي.

څوک چي وایي:

همېشه دي پسرلی وي؛ هغه له طبيعته خوند نشي اخيستای.

همدا خزان دی، چي د پسرلي قدر راښيي او ناکامي ده، چي د کاميابۍ په خوند مو پوهوي.

ټول عمر خندا او خوشحالي هم نه زغمل کېږي.

خواږه که خواږه دي، خو ډېر خواږه خوړل مو ناروغه کوي هم او صحت ته مو تاوان رسوي.

درد، غم، ستونزه او کړاو په دې معنا نه، چي موږ پکي ورک شو؛ بلکي د دې لپاره چي ځان ثابت پکي وساتو.

ځان پکي پوخ کړو او خام پاته نشو.

شپه که توره او تياره ده، خو ستوري او سپوږمۍ ښه پکي ځلېږي.

فکر

عبدالکلام ازاد وایي:

«فکر کول انسان کار کولو ته هڅوي، که فکر نه وای؛ نو کار او عمل به هم نه و.»

فرق نه کوي، که د تېرو کلونو په لوښو کي خوراک او څښاک کوو. مهمه نه ده، که په زاړه کور کي اوسو او زړې جامې مو اغوستي وي؛ مهمه دا ده چي فکر مو نوی وي.

زوړ فکر مو په نوي کور، نوي جامو او نوو لوښو کي هم نشي بدلولای. هغسي به په زړو او ورستو فکرونو کي بند او له بدلونه مو لیري ساتي.

د مثبت بدلون او پرمختګ لپاره نوی فکر ضروري دی. نوی فکر مو ژوند او راتلونکي ته نوی رنګ ورکوي او سیال مو ساتي.

اروابناد استاد پسرلی وایي:

که بدلون غواړې پسرلیه فکر مه هېروه

موږ، خو خولی بدلوي فکر دی چي سر بدلوي

یعني فکر سر بدلوي، انسان بدلوي، ټولنه بدلولای شي ان تر ملته پوري. دغه ټول بدلونونه د فکر نوي کول او عملي کار غواړي.

پرون تېر شو. پروني منطق او فکر له پرون سره پاته شو. نن نوی فکر غواړي. نن ته به د پرون او سبا ته به د نن په عینکو کي نه ګورو؛ دا د بدلون هیله ده.

که بدلون غواړو او د بدلون هیله لرو باید فکر نوی کړو.

له فکر سره عمل هم ضروري دی. یوازي فکر کول او عمل نه کول د اوبو پر مخ نقشې دي.

بدلون

د يوه، يوه وګړي له يو ځای کېدو يوه ټولنه جوړېږي.

ټولنه د ټولو وګړو ګډ کور دی.

دغه کور پر هر غړي حق لري، چي کار ورته وکړي.

د ښه بدلون هڅه ئې وکړي او د خپل دغه کور (ټولني) د ښېګڼې پرمختګ او مثبت بدلون لپاره مخلصانه کار وکړي.

که غواړو، خپله ټولنه بدله کړو؛ لومړی باید ځان بدل کړو.

وګړي دلته تېروتلي دي چي ټولنه بدلول غواړي، خو ځان نه بدلوي.

چي بدلون له ځانه پيل کړو د ټولني او نړۍ بدلون اسانه دی.

دا متل ښه اړخ لګوي. «اول ځان او بيا جهان» لومړی ځان بدل کړه او بيا جهان.

موږ ټول غواړو، ښه ټولنه ولرو، خو د ښه کولو کوښښ ئې نه کوو.

دا مو هيله ده، چي ټولنه پرمختللې وي او د بل له احتياجه خلاصه وي مګر پرمختګ ته ئې کار نه کوو.

دا غواړو، چي ټولنه مو لوستې وي، خو د ليک، لوست، کتاب، قلم او مطالعې د فرهنګ عامولو لپاره عملي کار نه کېږي، يا ډېر کم کېږي.

که د ټولني هر وګړی د خپل وس په اندازه ټولني ته کار وکړي، ټولنه هرو مرو پرمختګ کوي او خامخا به يوه سياله ټولنه لرو.

د ټولني ابادي زموږ ابادي ده.

چي د ځان بدلولو هڅه نه کوو، د نړۍ بدلولو هڅه ناکامه او يو خوب دی.

که ځان بدل کړو، ټولنه هم بدلولای شو.

چي ځان نه بدلوو، ټولنه څنګه بدلوئ؟

وړتیا

هر انسان د هر څه کولو وړتیا او استعداد لري؛ په دې شرط چې پر ځان باوري وي او ټینګه اراده ولري.

ځیني وخت یو څوک ټینګ تصمیم نه لري، بیا پلمې کوي، دا استعداد نه لرم.

دا کار نشم کولای. تر دې منزله نه رسېږم.

دا مي تر وس وتلي دي.

هر انسان ډېر پټ او ښکاره استعدادونه لري، خو کار نه ترې اخلي.

ځینو ته چې خپل استعداد بې ارزښته وي او خپله وړتیا نه ازمويي؛ بیا دغسي بهانې کوي.

وړتیا او استعداد روزنه او پالنه غواړي.

که څوک خپل استعداد وروزي، وده ورکړي؛ همدا استعداد به ئې لوړ مقام ته رسوي او رتبه به ورکوي.

دلته ډېري وړتیاوي دي، چې ورکې او پټې دي.

ډېر لایق او وړ اشخاص دي، چې تشویق شوي نه دي او له استعدادونو سره ئې خواري نه ده شوې.

انسان باید پر خپله وړتیا ونازېږي او پر خپل استعداد وویاړي. دا دواړه داسي پانګه ده، چې څوک ئې له چا اخیستای هم نشي.

انسان خپله وړتیا تر هره ځایه رسولای شي، خو مقام او رتبه هغسي نشي کولای.

رتبه به یو وخت ستا وي بل وخت ئې ښایي له تا واخلي، بل ته ئې ورکړي؛ مګر استعداد او وړتیا د انسان خپله ده، هر ځای او هر وخت ورسره وي.

پـه وړتـيا رتبـه حاصلولای شو، خو رتبـه وړتـيا نـشي راکولای.

واسطه یا وسیله مو فقط یو مقام او رتبې ته رسوي، خو وړتیا مو په هغه مقام کې ساتي.

پر رتبه به ناز نه کوو، هغه د نورو ده؛ مگر پر خپل استعداد به نازېږو او ویاړو به؛ ځکه دا مو خپله پانگه ده. نه ئې څوک رانه اخیستای شي او نه ئې کمولای شي.

له پټو استعدادونو څه نه جوړېږي.

راځئ، خپل استعداد او وړتیا ښکاره کړو؛ وده ورکړو، استعمال ئې کړو او کار ترې واخلو.

که وړتیاوي و نه روزو او استعدادونو ته وده ور نه کړو، ډېر لوی مادي او معنوي زیان به مو کړی وي.

ملي احساس

ملي احساس د يوې ټولني او هيواد د پرمختګ راز دی.

چېرته چي ملي احساس پياوړی وي، ملت په خوښۍ او کاميابۍ ژوند کوي.

ملي احساس، ملت پياوړی ساتي.

ملي احساس د ملت د پياوړي او مظبوطي ارادې ثبوت او ښکارندوی دی.

هغه هيوادونه چي نن اباد او ملتونه ئې سوکاله او هوسا ژوند کوي، دا ئې د ملي احساس او ملي فکر برکت دی.

د ملت چي وجدان ويده شي، ملي احساس ئې مړ شي، بيا تر هيوادنۍ او ملي ګټو، شخصي او ګوندي ګټې ښه پالي.

هر وګړی خپل غم کوي، د هيواد او نور ملت فکر نه لري.

تر خپلو له پرديو سره ښه اخلاص کېږي.

پوه شئ!

چي هلته به فساد په هره برخه کي ډېر زر وده کوي او ډېري ژر خپلي ريښې په هره اداره کي غځوي.

چېرته چي فساد لوړي کچي ته رسېدلی وي، هلته په ټيټه کچه فساد فساد نه بلل کېږي، رواج ترې جوړ شي.

په مفسده ټولنه کي غلا، رشوت، قانون ماتونه، فقط پر کمزورو د قانون پلي کول، له خپل صلاحيته ناوړه ګټه اخيستل او نوري ظالمانه کړني په عادي ډول حتا په افتخار رواني وي.

که ټول ملت ملي احساس او ملي فکر و نه لري؛ د څو کسانو په احساس هيواد نه ابادېږي.

په فاسده ټولنه کي پاک او مهذب خلک ژوند نشي کولای.

نېک او ښه خلک دغسي پکي معلومېږي، لکه په پاکه ټولنه کي چي بد او ناوړه خلک ګرځي.

هر وخت چي يوه ټولنه په فساد ککړه شي؛ نوره هغه ټولنه په معنوي مرګ مړه ده.

اخلاق، انسانيت، شرافت او احساس پکي مړه شي.

فاسده ټولنه هيڅ پرمختګ نشي کولای.

په مفسده ټولنه کي شخصيتونه او استعدادونه وژل کېږي.

په ټولنه کي چي فساد حاکم شي، عدالت، انصاف او صداقت مسافر شي.

په فاسده ټولنه کي توتې د تور کارګه ښځه وي.

پـلـمـه

ژړا او خندا دواړه ضرورتونه دي.

نه بې خندا ژوند کېږي، نه بې ژړا.

کله به خاندو، کله به ژاړو.

که و نه ژاړو، زړونه سختېږي او سخت زړونه به په څه نرموو؟

که و نه ژاړو، دا خیرن زړونه به څنګه مینځو؟

که و نه خاندو، درد او غم ته به په څه ماته ورکوو؟

غم ته به څنګه بدماشي کوو؟

له ځینو دردونو ښه غچ اخیستل خندا ده.

ښه دا ده، چې ژړا او خندا مو دواړه زده وي.

نو وژاړئ، چې وخاندئ!

هغه څوک ښه خندلای شي، چې ښه ئې ژړلي وي.

هیڅکله یوه درد ته ځان دومره کم مه راولئ، چې مات مو کړي.

درد تجربه کړئ! خو یوه کامیابه تجربه؛ داسې نه چې ځان پکې وبایلئ!

د خندا او ژړا لپاره پلمې ډېرې دي.

ځینې کسان یوازې یوه پلمه غواړي، چې وخاندي او خوښي وکړي.

ځینې بیا په دې تمه وي، چې دومره پلمه پیدا کړي، چې ځان غمجن کړي او ځان وزوروي.

د داسې څه/چا لپاره ژاړي، چې هیڅ نه ارزي.

هسې چې پلمه غواړو، ښه دا ده، خندا او خوښۍ ته پلمه ولټوو.

له درده او غمه په خندا او خوښۍ بدل واخلو. یو ځل بیا وایم:

له ځینو دردونو ښه غچ اخیستل خندا ده.

بد

یو، یو سړی لکه په بار کې کوږ لرګی داسې وي
نــه لار له کلي سره باسي، نه ترې کــډه کـوي

درویش درانی

په کور، کلي او ټولنه کې ځینې خلک هم دغسې د کاږه لرګي خاصیت لري.

هم ئې بار بې خونده کړی وي او هم بار وړونکی ورسره په تکلیف وي.

ځینې خلک یا قصداً کوي، یا فطرتاً همداسې دي، چې د هر چا په کار کې کار لري.

په هر غار لاس ننباسي.

په هر څه کې ئې کار وي.

په هر چا پسې ګوري.

په هره خبره کې خبره جوړوي او دې ته ولاړ وي، چې خبره ورانۍ ته ورسېږي.

شر او جنګ په پیسو اخلي.

په دغه پسې راوتلي وي، چې دوه سره په جنګ کړي او تماشې ته ئې کښېني.

له نه څه دومره کیسه جوړه کړي، چې هم ځان ته زیان رسوي، هم بل ته.

دغسې څوک نه د ځان قدر او عزت لري او نه د نورو؛ که څوک خپل عزت او درناوی وپېژني، د بل عزت هم پېژني.

معزز او قدرمن خلک دومره وخت نه لري، چې په نورو پسې تجسس وکړي او هیڅکله داسې څه نه وایي/نه کوي، چې د بل کس پکې زیان وي او یا چا ته ضرر پرې رسېږي.

دغسي بې معنا، ناوړه او سپک خلک مرداري اوبه دي.

له مردارو اوبو به موږ او تاسو ځان او جامې ساتو او لار به ترې بدلوو.

مرداري اوبه چي پر هره لار او هر چا ورغلې، ورځي، مخ نه اړوي.

دا په دې معنا نه، چي موږ د چا زور نه لرو، یا د چا جواب نشو کولای؛ خو دغسي خلک حتا په دې هم نه ارزي، چي عکس العمل ورسره ښکاره کړې.

دا چي دوی بد دي، د دوی بدوالی کافي دی. موږ او تاسو به د دوی په رنګ نه کېږو او نه به ځان ورسره برابروو.

موږ باید د دوی او ځان تر منځ توپیر ثابت کړو.

لاندي لنډ حکایت ولولئ، همدا راښیي، چي بد، بد دي؛ موږ به له بدو لار چپوو.

«د لارې د غاړې په ونه یو آس تړلی و. چې هر څوک به تېرېدل آس لغتې ورکولې. ګڼ خلک ودرېدل. د آس په چاره نه پوهېدل. په دې منځ کې یو حکیم راپیدا شو. خلکو ورته وویل: نه پوهېږو چې له دغه آس سره څه وکړو، لاره یې بنده کړې ده.

حکیم شېبه نیمه آس ته وکتل او لاره یې چپه کړه.»

(د زرو هېندارو کور/د استاد غضنفر ژباړه)

لار

دا یاد لرئ! دا د ژوند اصل دی.

که یوه لار بنده شي، نوري لاري هم شته.

که یوه دروازه وتړل شي، بله دروازه خلاصېږي. زموږ ستونزه دا ده، چې یوه لار بنده شي، بله لار نه لټوو.

که یوه دروازه وتړل شي، بله دروازه نه وینو. بندو لارو او تړلو دروازو ته ولاړ یو.

کله چې له یوې لاري هدف ته و نه رسېدې، بله لار پیدا کړه، له بلي لاري راشه، کېدای شي تر لومړۍ لاري په بریالۍ توګه ورسېږې.

داسي هیڅکله مه کوه، چې له یوې لاري په نه رسېدو، هدف هم پرېږدې. هدف یو وي، خو له ډېرو لارو ئې تر لاسه کولای شې. له پیله خپل هدف ته دا ثابته کړه، چې په کلکه اراده دي خپلوم.

هدف او منزل ته رسېدل ټینګ عزم او پیاوړې اراده غواړي. پیاوړی او کلک عزم په غرونو کي لاري باسي.

هر څه په اسانه مه غواړه، په اسانه لاسته راغلي بیرته په اسانه له لاسه وزي.

ځینو هدفونو ته تللي لاري ډېري سختي، اغزني او مشکلي وي.

په دغسي سختو لارو تلل دا ثابتوي، چې تا ته خپل هدف او منزل واقعاً مهم دی او تر لاسه کول ئې غواړې.

شاید ځیني لاري دي په ځنډ او خنډ ورسوي، خو دا به درته ثابته شي چي له زحمته وروسته حتماً راحت شته او په هره تیاره پسي رڼا وي.

که ژوند ته پام وکړو ډېر څه راښیي. همت، صبر او زغم غواړي.

اتــلان

اتلان او اتلولي تر يوه ډګره مه محدودئ!

ښه دا ده، چي په هر ډګر کي اتلان/اتلاني او اتلولۍ ولرو؛ البته چي زموږ د کلتوري او ټولنيزو ارزښتونو خلاف نه وي.

که د لوبو ډګر وي، که د سياست، که د ساينس او ټکنالوجۍ، که د ژبي ادب، کلتور، هنر او داسي نور.

په هر ډګر کي بايد اتلان ولرو او و ئې ستايو.

هر وخت/هر ځای د جنګ اتل نه چلېږي.

که فقط د جنګ په اتلوليو او اتلانو نولس، شل کېدای موږ به په څلورو لسيزو کي ډېر ځله شل کړي وای او نن به د پرديو له احتياجه خلاص وای.

زموږ غم دا دی، چي شاعر ئې وايي:

چي په ژوند کي دي زما و نه کړ قدر

پس له مرګه مي بيا مه ژاړه پر قبر

دا زموږ بدبختي ده، چي په ژوند د چا قدر نه کوو.

د چا مېړانه نه ستايو.

اتلولي ئې نه وينو.

اتل ئې نه بولو.

کله چي مړه شي او زموږ له منځه لاړ شي؛ بيا نو ارمانونه پسي کوو.

په نامه ئې ځايونه نوموو.

پر کارنامو ئې نازېږو.

په وياړ ئې شعارونه ورکوو.

مقبرې پرې جوړوو.

د مېړاني او اتلولۍ په کيسو ئې نه مړېږو.

دا هر څه زموږ له منځه تللي اتل ته، بیا څه معنا لري؟؟!

هغوی ته څه ګټه او فایده ترې رسېږي؟!

د اتلانو د اتلولیو قدر باید د هغوی په ژوندوني وکړو او اتلان باید د هغو په ژوند وستایو.

تشویق ئې کړو.

د اتلولۍ قدر ئې وکړو او و ئې لمانځو.

په ژوندوني ستاینه او تشویق هغوی ته نوره انرژي ورکوي، چې نوري اتلولۍ وګټي او نور ویاړونه خپل کړي.

چې هیواد او ملت ته ئې د اتلولۍ ویاړ وربښلی وي؛ زموږ اتل دی او پرې ویاړو.

خپل اتلان په ژوند وستایئ او مینه ورکړئ!

نوی کال، نوی پیل

نوی کال، نوی پیل دی.

نوی پیل، نوي ارادې غواړي.

له دې نوي پیل سره باید زاړه څه پرېږدو.

ځان ته په نوې جذبه، نوی جهان اباد کړو.

ژوند ته نوی رنګ او خوند ورکړو.

د هر نوي کال له پیل سره باید هغه خاطرې او یادونه له زړه او ذهنه پاک کړو، چې زوروي مو.

ځای ئې هغو یادونو او خاطرو ته ورکړو، چې خوښي راکوي او انرژي رابښي.

هغوی هم باید هېر کړو، چې په یادولو او نوم اخیستلو نه ارزي.

نوی کال، نوی پیل دی.

د نوي کال له پیل سره باید خپل فکر نوی کړو؛ یوازي نوی کال مو ژوند نشي بدلولای، خو نوی فکر مو ژوند هم بدلوي.

داسي نه چي کال نوی او زموږ فکر لا هغسي زوړ وي.

اروابښاد استا عبدالرؤف بېنوا لیکي:

«افسوس دي وي د هغه چا پر حال چي کال نوی سي خو د ده ژوند زوړ وي، یا نوی کال د نوي ژوند نوي ارزوګاني راوړي خو د ده زړې ارزوګاني لا هم تر سره سوي نه وي. افسوس دی د هغو خلکو پر حال چي په ژوند مړه وي.»

نوی کال، له نوي پیل، نوي فکر او مثبت بدلون سره.

تجسس

هغه وخت چې په بل پسې په تجسس او د بل په عيبونو او نيمګړتياوو ضايع کوو، ښه دا ده چې د خپل ځان په اصلاح کولو ئې مصرف کړو.

د منفي فکر پر ځای بايد مثبت فکر وپالو.

د بل د ورانېدو پر ځای بايد د خپلي ابادۍ لپاره کار وکړو.

چې د بل منفي ټکي بيانوو، ښه دا ده، په ځان کې داسي مثبت ټکي راولو، چې ځان او ټولني ته مو خير ورسېږي.

د نورو عيبونه پلټل او په نورو پسي ځراغ ګرځول د هغوی عيبونه نشي اصلاح کولای.

دا کار نه زموږ په خير دی او نه د ټولني په ګټه.

هغه ټولنه به څه معنوي او مادي پرمختګ وکړي، چې وګړي ئې ټول عمر د يو بل په تخريب او بربادولو پسي ګرځي.

ټولنه هغه وخت واقعي پرمختګ کولای شي، چې وګړي د يو بل د غورځولو پر ځای يو بل ته لاس ورکړي او يو بل راپورته کړي.

يو بل ته متقابل احترام ولري.

د يو بل په ابادۍ خوشحاله شي. د ټولني د ښه سمون او پرمختګ لپاره له يو بل سره مثبت رقابت وکړي.

په ګډه او اخلاص د خپلي ټولني لپاره کار وکړي.

د يو بل له تجسسه، تخريبه او خوارولو ځان وساتي.

خپله ستونزه د ټولني او د ټولني ستونزه د ځان ستونزه وګڼي.

که واقعاً د خپل ځان د جوړولو رښتينې او مثبته اراده وکړو؛ هيڅکله به د بل د ړنګولو او په نورو پسي د تجسس وخت پيدا نه کړو.

هېـرول

ځيني ځيني د هېرولو هنر نه لري؛ نشي کولای، څوک/څه هېر کړي.

مړو ايرو ته ناست وي، مړ اور تازه کوي او ځان سوځوي.

د ارمان پر ماته ځانګه ناست وي، پخپل لاس هره شېبه ځان ته نوی نوی زخم ورکوي.

خپل ځان خپله زوروي.

په تللو/بايللو څيزونو/کسانو پسي د پښېمانۍ او ارمان لاسونه مروړي.

هغه څوک/څه چي مو له ژونده ووتل/وبايلل نور ئې تللي او بايللي پرېږدئ!

يوه شېبه ئې هم په اړه فکر مه کوئ او ځان ته د نورو د کړو سزا مه ورکوئ!

د ځينو په هېرولو کي ګټه وي او د ځينو په يادولو کي.

ځيني څه/څوک بايد هېر کړو او له دې زندانه خامخا ځان ازاد کړو.

ځيني څيزونه/کسان که له خپل ذهنه ليري او له ژونده وباسو؛ ذهن به مو ارام او ژوند به مو ښکلی او هوسا شي.

نېچه وايي:

«هر څه هېر کړه، هر څه هېر کړه.

هېرول لوی هنر دی.

هغه دروند بار چې له تا سره دی له ځانه وغورځوه.

که غواړې چې والوزې، که ارزو لرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره اشنا شې درانه او سنګين شيان سيند ته وغورځوه.

دغه دی سيند، هله ژر شه، خپل ځان سيند ته وغورځوه.

د هېرولو هنر ډېر لوی هنر دی.»

ژوند کول

ژوند کول او ژوند تېرول فرق لري.

ژوند تېرول دا دي، چې يوازې د ورځو شپو د کمولو حساب کوو.

کار نه کوو.

فعاله نه يو. يا په بله وينا د وخت ضايع کولو ننداره کوو.

ژوند کول بيا دا دي چې کار کوو.

فعاله يو.

ځان ژوندی احساسوو.

د ژوند له هري شېبې او هر فرصته ګټه اخلو.

په ژوند تېرولو کي له ژونده شکايتونه هم ډېر وي؛ مګر په ژوند کولو کي شکايت ته فارغه نه يو.

هغوی چې ژوند تېروي، وخت دروند پرې تمامېږي. د بل په کار کي مداخله او په بل پسې تجسس کول ئې عادت وي؛ مګر هغه چې ژوند کوي، پر کار مصروفه وي، هيڅکله نه په بل پسې تجسس ته وخت لري او نه د نورو په کار کي کار لري.

کار کول، ژوند کول دي.

کار کول مو ژوند ته خوند او رنګورکوي.

کار مو بېځايه فکرونو ته نه پرېږدي، حتا د رواني ناروغيو ښه علاج ځان مصروف ساتل دي.

کار او فعاليت مو ژوند اباد او خوشحاله ساتي.

راځئ! د ژوند تېرولو پر ځای واقعي ژوند وکړو او دا وښيو چې ژوند تېرول نه دي، ژوند کول دي.

حد

موږ باید هر څه په حد کې وپالو/وساتو او په دوستۍ و دښمنۍ کې هم حد ولرو.

حتا که مینه هم تر حد واوړي؛ نور لېونتوب دی.

ځیني وختونه له حده زیاته مینه، په وینه بدله شوې ده.

موږ باید حد او اندازه وپېژنو.

هیڅکله چا ته دومره زړه نژدې نه کړو، چې بیا ئې په لیرې کولو ستړي شو.

هیڅوک دومره زړه ته تېر نه کړو، چې بیا بغیر له هغه ژوند راته ګران او تیاره شي.

داسي هم و نه کړو، چې له څه/چا سره دومره سرسري او برسېرن چلن وکړو، چې بیا وروسته ځان ته ملامت شو او ځان ته ځواب نه لرو.

موږ په داسي زمانه کي اوسو، چې ډېر ښه هم درته بد شي.

خپلي نېکۍ، بدۍ راته وزېږوي.

په هر څه کي اخلاص مهم او شرط دی، خو دا یاد لرئ! که مو ځیني ځایونه/وختونه زیات اخلاص کاوه؛ شاید ووایاست، چې دومره اخلاص نه و پکار.

دا ئې ښه ویلي دي:

«ډېر اخلاص مه کوئ، بیا مو خلک یا پر عقل شک کوي، یا پر نیت.»

ښه دا ده، چې

له افراطه او تفریطه ځان وساتو.

افراط او تفریط لکه مالګه که کمه شي که ډېره، د ښو خوړو خوند خرابوي.

ژړا

په ژړا کي خپل يو خوند دی ځکه ژاړم

يار خو هسي بهانه ده ای زړگيه!

درويش دراني

لکه اسمان چي له خړو او تورو وريځو ډک زړه په باران ورولو تش کړي او وروسته صاف او شين شي؛ دغسي د انسان زړه هم اوښکو ورولو ته ضرورت لري، چي وژاړي.

په ژړا سره د انسان له درده او غمه ډک زړه هم څه موده تش شي.

انسان داسي حسوي، چي بلکل هيڅ درد او غم نه لري.

ځيني وختونه وژاړئ!

ډک زړه په ژړا سپک کړئ!

وايي:

«چي زړه مو په ژړا سپکېږي، چا ته د زړه درد او راز مه واياست.»

موږ ډېر ځله داسي تېروتلي يو؛ د زړه راز او درد داسي چا ته ووايو، چي له هغو سره ئې دارو درمل هم نه وي؛ زړه مو هم هغسي ډک پاته شي او درد تازه.

ښه دا ده، چي وژاړو.

هم به مو زړونه تش شي او هم به مو د زړه راز او درد خوندي کړی وي.

له ځينو غمونو او دردونو وخت ناوخت زړونه په ژړا تش کړئ!

ځيني زخمونه او دردونه يوازي د اوښکو ټکور غواړي.

ژړا د کمزورو کار نه دی، د زورورو هنر دی.

حتا ډېر زورور خلک هم د شپې ژاړي.

څوک چي ژاړي نه، خندلای هم نشي.

سالمه ټولنه

ټولنه او وګړي د يو بل دي.

نه بې وګړو ټولنه جوړېږي او نه بې ټولنې وګړي شته.

د ټولنې ښېګڼې او بدګڼې د ټولو وګړو دي.

که وګړي غواړي، چې يوه پرمختللې، ارامه او سالمه روزل شوې ټولنه ولري؛ بايد وګړي ئې د خپلې ټولنې د پرمختګ لپاره سالم فکر او مثبت احساس ولري.

څنګه چې د لوستي او نالوستي انسانانو توپير شته؛ همداسې يوه لوستې او نالوستې ټولنه فرق لري.

په کومه ټولنه کې چې له ليک، لوست، قلم، کتاب او مطالعې سره اشنايي وي؛ هغه ټولنه به هرو مرو د ژوند په ډېرو چارو کې تر نورو پرمختللې او د نورو له احتياجه خلاصه وي.

سم لوري ته د ټولنې رهبري د يوه/څو کسو دنده نه ده؛ دا د هر وګړي وظيفه او مسؤليت دی.

وګړي پر ټولنه او ټولنه پر وګړي حق لري.

ښوونيزي اداري بايد د ښووني تر څنګ د زدکوونکو پر سالمه روزنه هم ډېر کار وکړي.

افکار او اذهان داسې وروزي، چې هر وګړي ته د خپلې ټولنې د پرمختګ او ښه سمون فکر ورکړي.

داسې احساس بايد ولري، چې يوازې د ځان نه؛ بلکې د نورو د خير فکر هم ورسره وي.

وګړو ته بايد داسې فکر ورکړو، چې خپل او د بل حق وپېژني.

چې روزنه نه وي، يوازې ښوونه ټولنيز درد نشي دوا کولای.

فقط په ليکلو، يادولو او لوستلو څه نه جوړېږي.

که سالمه او باثباته ټولنه غواړو، بايد سالم ښوونيز او روزنيز نظام او سيستم ولرو.

سالمه ښوونه او روزنه وګړو ته سالم فکر ورکوي، چې د ټولني او بشر په خير او ګټه وي.

چې افکار اصلاح نشي او مثبته وده و نه کړي؛ تر هغو د ټولني اصلاح او ترقي هم نه کېږي.

که سالمه ښوونه او روزنه نه وي، افکار به کنګل او ټولنه به همداسي جامده او ساکنه پاته وي.

په کنګلو افکارو نه نوښت کېږي او نه پرمختګ.

جامد افکار، ټولنه هم جامده ساتي.

سالمه ښوونه او روزنه، سالمه او باثباته ټولنه جوړوي.

قلم

هغه څه چي د قلم وړه څوکه ئې کولای شي، د ټوپک شپېلۍ او د توري تېرې څوکي و نه کړل.

په همدې قلم کولای شو، چي ټولنه نېکمرغه کړو. ملت او هیواد ته معنوي شتمنۍ ورکړو.

د قلم په زور کولای شو، چي ښه او بد توپیر کړو.

سپین او تور بېل کړو.

د حق په پلوۍ د باطل مقابله وکړو.

خو کله چي دا قلم نا اهله لاسونو ته رسېدلی، د کولنګ کار ئې ترې اخیستی دی.

ډېر ودان کورونه ئې پرې وران کړل.

د همدغه قلم ناسم استعمال ټولني بربادي کړې.

ولسونه او ملتونه ئې تباه کړي دي.

له همدې قلمه ئې د یوې وژونکي وسلې کار اخیستی دی.

استعدادونه ئې وژلي دي.

وړتیاوي ئې له منځه وړي دي او د یوه هیواد پوره نسل ئې تباه کړی دی.

خدایه!

د نااهلو له لاسونو قلم واخله!

خدایه!

په هغو لاسونو کي چي قلم دی دا توان ورکړه، چي قلم پر حق استعمال کړي. د قلم قدر او منزلت وپېژني او د قلم رښتینی حق ادا کړي.

خیانـت

خیانت، خیانت دی، چي هر څوک، هر ځای، هر وخت، په هر کچ او په هر نامه ئې کوي.

کوچني خیانتونه، لوی خیانتونه زېږوي. کوچنی خیانت، لوی خیانت ته لار هواروي.

خیانت په هره سطحه او هر ځای کېدلای شي.

لوی خاینان یو وخت کوچني خاینان وو، خو زینه پر زینه تر دې ځایه راورسېدل.

که مو په وړه اداره کي، د کوچني خاین، پر کوچني خیانت غوږونه کاڼه او سترګي ړندې کړې؛ نو په لویو ادارو کي، لویو خیانتونو ته انتظار وکړئ!

هم به ئې واورئ!

هم به ئې ووینئ!

د ځینو خیانتونو تاوان نژدې وي، خو د ځینو کوچنیو خیانتونو زیان تر ډېره لیري رسېږي؛ حتا د یوې ټولني او هیواد راتلونکی له ګواښ او خطر سره مخامخ کوي.

د یوه ملت اینده تیاره کوي.

خیانتونه په نطفه کي شنډوئ!

خاین ته د زړورتیا چانس مه ورکوئ!

دا د یوې ټولني نېکمرغي او ترقي نه ده، چي موږ خیانت نه کوو؛ خو نور مو خیانتونو ته پرېښي دي.

خیانتونه فساد، ظلم، جرایم زېږوي او قانون ماتوي.

له یوه کوچني خیانته ټولنه بدمرغه کېږي او یو کوچنی خاین لویه ټولنه بربادولای شي.

که له خپلو خلکو او ټولني سره رښتینې خواخوږي لرو؛ باید هیڅ خیانت او خاین ته موقع ور نه کړو، چي وده وکړي.

د ټولني او هیواد د نېکمرغۍ او بهترۍ لپاره باید عمل وشي، نه تشي خبري.

که د یوه خیانت مخه و نه نیول شي، هغه خیانت بل زېږوي؛ له هغه بیا بل زېږي، ان تر دې چي خیانت او فساد بیا په خلکو کي عادي شي؛ داسي حالت د ټولني د ترقۍ او نېکمرغۍ ریښې باسي.

موږ او تاسو چي کوم خیانتونه وینو او پر هغو سترګي پټوو؛ دا په دې معنا نه ده، چي ووایو شکر موږ خیانت نه دی کړی/نه کوو، بل ځې کوي.

په حقیقت کي موږ لوی خاینان یو، لوی خیانتونه کوو، ځکه خاینانو ته مو د خیانت فضا برابره کړې ده، زړور کړي مو دي او فرصت مو ورکړی دی، چي خیانت وکړي.

ټولنه به خاوري داسي پرمختګ وکړي او خاوري به ټولنه داسي اصلاح شي، چي د خاینانو څوکیداران یو او د خیانتونو ننداري کوو.

کتاب

«دوه شیان ډېر ښکلي دي. یو کتابونه، بل ګلابونه.»

ګلاب ښکلی دی، خو ژوند ئې بیا څو ورځې وي؛ مګر کتاب همېشه، هر ځای او هر وخت له تا سره وي.

ستا د ټول ژوند ملګرتیا کوي.

هر کله چې څه ترې وغواړې، بې عوضه ئې درکوي.

هر قدم په اخلاص او رښتینولۍ درسره اخلي.

کتاب له تا دا غواړي، چې و ئې لولې، څه ترې زده کړې او که امکان وي، تر نورو ئې هم ورسوې.

کتاب په دې نه خوشحاله کېږي، چې تا بندي کړی وي، نه ئې خپله لولې او نه ئې نورو ته پرېږدې.

له کتاب سره مینه دا ده، چې کتاب ولولې.

د ګران او نژدې ملګري په شان ورسره بحث وکړې، څه ئې ومنې، څه ئې رد کړې او پر ځینو خبرو ئې بیا بیا فکر وکړې.

کتاب بې مطلبه ملګری دی.

هیڅ وخت دي ملګرتیا نه پرېږدي، که ته ئې پرې نږدې.

کتاب داسي ډېر څه درکوي، چې نور ئې نشي درکولای او نه له نورو سره شته.

له کتاب سره د لوستلو اړیکه مه پرې کوه.

کتاب دي فکر بدلوي، چې چا دي فکر بدل کړ، ژوند دي بدلولای شي.

له کتاب سره داسي مینه مه کوه، چې په بیه ئې واخلې او په الماری کي ئې بند ساتې.

ژوند

ژوند باید داسي نه وي، چي یوازي مو ځان ته خیر او ګټه رسېږي، نورو ته نه.

ځان مو یاد او بل مو هېر وي.

انساني ژوند باید تر خپل کار او ګټې رامحدود نشي.

د نورو انسانانو احساس او فکر هم راسره وي.

داسي نه، چي فقط هغه څه کوو، چي زموږ لپاره ګټه وي؛ د بل ګټې او تاوان ته فکر نه کوو.

نورو ته په خیر رسولو کي زموږ هم ګټه ده.

د انسان فکر باید داسي نه وي، چي ځان ویني او پر نورو ئې سترګي پټې وي.

انسان ټولنیز مخلوق دی، باید د ټولني د خیر او ګټې فکر هم راسره وي.
ټولني ته هم څه ورکړو، ځکه ټولني موږ ته ډېر څه راکړي او ډېر څه راکوي.

په ابادو وګړو ټولنه اباده وي او اباده ټولنه وګړي اباد ساتي.

ټولنه زموږ ده او موږ د ټولني یو.

ټولنه بې موږه او موږ بې ټولني ژوند نشو کولای.

انسان که هر څومره باکماله، پر ځان بسیا او باوري وي، بیا هم نورو ته لږ و ډېر اړ دی؛ د بل مرستي او لاسنیوي ته حتماً اړتیا لري او په یوازي توګه ژوند نشي کولای. حتا باید له هغو ګټو لا هم تېر شي، چي د یوه پکي ګټه، خو د نورو تاوان وي او ټولني ته زیان رسوي.

څوک دي دا فکر نه کوي، چي زما سره هر څه شته، بل ته احتیاج او اړتیا نه لرم، ځکه نه له یوه لاسه ټک خېژي او نه ژوند یو طرفه لار ده.

تـلـل

پر هیچا/هیڅ شي دومره باور مه کوئ، چې ټول عمر به زموږ وي او ټول ژوند به له موږ سره کوي.

ځیني داسي دي، چي لږ/ډېر وخت وروسته که موږ غواړو یا نه غواړو، له ژونده/لاسه مو ځي او د یوازیتوب دنیا ته مو سپاري.

په حقیقت کي هغوی د نورو وو او دي. له اوله نه زموږ وو او نه ئې له موږ سره د پاتېدلو اراده وه.

له موږ سره فقط د څو یادونو او خاطرو تر پرېښودلو راسره وو او بس.

هیڅکله پر هغو وعدو تکیه مه کوئ، چي له تاسو سره د همېشه پاتېدلو لپاره کېږي.

اکثره ژمني ډېري نامردي او د نیمي لاري ژمني وي.

ځیني لوظونه یوازي فرېبونه وي.

ځیني وعدې پټې دوکې وي.

ډېر داسي نامردو وعدو او دوکو وخوړل.

ډېري هیلي بربادي شوې او ډېر امیدونه د همداسي ناامیدۍ په څپو کي غرق شول.

ډېري اوښکي د ځینو له بې نیازۍ وڅڅېدې.

نو

په هیچا پوري زړه مه تړئ او مه ترې د تل پاتېدلو هیله کوئ!

هیڅوک/هیڅ شی له هیچا سره تل نه پاتېږي.

فرق دا دی، ځیني مو ژر او ځیني مو څه وخت وروسته یوازي پرېږدي او ځي؛ خو دردناک پرېښودل ئې دا دي، چي بې خدای په امانۍ لاړ شي.

بـاور

ډېر او ژر باور ښه پایله نه لري.

هغوی چې ژر او ډېر باور کړی دی/و؛ اوس د خپلو ماتو زړونو تماشې ته ناست دي.

دومره باور وکړئ، چې ضرورت ئې وي او ژوند ورسره وشي؛ کنه یو وخت به پر خپل کړي باور پښېمانه شئ او ځان به ملامتوئ!

که چا مو یو ځل باور مات کړ، دویم ځل باور پرې مه کوئ، ځکه باور ماتېدل ډېر ژور درد لري؛ نو پر ځان ورحمېږئ؛ دوه ځله ځان مه دردوئ!

باور ډېر حساس شی دی.

څوک چې مو باور نشي ساتلای، زړونه به مو څه وساتي؟

اړیکي به مو څه وپالي؟

یاد لرئ!

د ډېر او ژر باور وروستۍ ډالۍ هغه درد دی، چې ټول عمر به مو زوروي او دردوي.

باور ماتېدل، یوازي باور نه، بلکي دوستۍ ته صدمه رسوي، زړونه ماتوي او هغه ملګرتیا ماتوي، چې په څو کلن مزل کي جوړه شوې وي.

وایي:

«مینه هر څه ته ماتې ورکوي، خو خپله ماته نه مني.» مګر باور ماتېدل د مینې ټینګه اړیکه هم اسانه ماتوي.

باور ساتنه هنر دی، چې پر ځان د نورو باور وساتو. دا هنر دوستي پخوي.

ملګرتیا منزل ته رسوي، اړیکي ټینګوي او زړونه ساتي.

د یو بل باور وساتئ، چې د یو بل زړونه وساتو.

پرمختګ

هـر انسان غـواړي، چي پـه خپلو چارو کي بريالی وي او پرمختګ پکي وکړي.

هر څوک د پرمختګ کوښښ کوي او دا ئې هيله وي، چي ورځ تر بلي ښه شي.

موږ بايد دا زده کړو، چي څومره پر خپل پرمختګ خوشحاله کېږو، هغومره د نورو پرمختګ ته هم خوشحاله شو.

د هيڅا پرمختګ زموږ د پرمختګ خنډ نه دی.

که مو د بل پر برياليتوب او پرمختګ زړه خوړ، موږ هم مخته نشو تلای.

که مو د بل لاري ورانولې، زموږ لاري به هم ابادي پاتي نشي.

د هيڅا پر بريا او پرمختګ مه خفه کېږئ!

له دې ناوړه ناروغۍ ځان وساتئ!

نيت پراخ کړئ!

حوصله دنګه وساتئ او زړه لوی کړئ! د نورو په بريا کي خپله بريا ووينئ!

داسي مه کوئ، چي د بل په ناکامۍ کي خپله کاميابي غواړئ!

که واقعاً د يو چا پر، پرمختګ وياړئ او خوشحاله کېږئ؛ په رښتيا ئې ستاينه وکړئ او په اخلاص ئې تشويق کړئ!

که په زړه کي ئې پرمختګ نشئ زغملای، زړه ورته خورئ؛ مهرباني وکړئ مصنوعي تشويق ته ئې لاسونه مه پړکوئ! د موقتي خوشحالۍ لپاره ئې کاذبه او دروغجنه ستاينه مه کوئ!

څه چي کوئ، ښه په اخلاص او صداقت ئې وکړئ! حتا په دښمنۍ کي هم اخلاص خوند کوي.

برخلیک

موږ ډېر ځله خپله بې همتي، بې پروايي، تېروتني او له ځينو پېښو سره سرسري چلند برخليک ګڼو، خو برخليک نه وي.

انسان عقل لري، چي د خپلي ګټې او تاوان فکر وکړي.

خپل خير و شر وپېژني.

ښه او بد تفکيک کړي.

هر څه ته په سرسري نظر و نه ګوري او نه له ځينو پېښو سره برسېرن چلن وکړي.

هر څه برخليک مه ګڼئ!

هر څه ته د برخليک په نامه ځان مه تسليموئ!

هر څه برخليک نه دی.

پر خدای توکل، خپل همت او پر ځان باور مو د بلا په خوله کي هم روغ او ژوندي ساتلای شي.

انسان بايد خپله بندګي هڅه او کوښښ وکړي، چي وروسته ځان او وجدان ته ملامت او بې خوابه نه وي.

رښتينې مبارزه او همت خامخا رنګ راوړي.

هغه څه چي خپل همت او پر ځان باور ئې راکولای شي، بل څوک ئې نشي راکولای.

خوشحال بابا څه ښه وايي:

که فلک دي د زمري په خوله کي ورکا
د زمري په خوله کي مه پرېږده همت

کار

متل دی:

«په یوه لاس کې دوې هندوانې نه وړل کېږي.»

پر یوه وخت څو کارونه کول او څو ځایه ځان مشغولول همداسې وي منزل ته مو نه رسوي.

هر کار به مو نیمګړی پاته شي.

انسان باید یو کار مسؤلانه او صادقانه سر ته ورسوي بیا بل کار پیل کړي.

دا کمال نه دی، چې څو کارونه پر یوه وخت کوو، نه تفریح پېژنو، نه استراحت.

نه صحت او طبیعت ته پام کوو، نه مو د خوب وخت معلوم وي او نه د خوراک او څښاک.

کمال دا دی، چې هر کار پر خپل وخت وکړو او د هر کار وخت او ځای وپېژنو.

هغوی چې پر یوه وخت څو کارونه کوي او په یو ځل څو هنرونه زده کوي بې هنره پاتېږي او منزل ته نه رسېږي.

له خپل کار او هنر سره همېشنۍ مینه، شوق او اخلاص مو واقعي کمال او منزل ته رسوي، چې هم له کاره خوند واخلو او هم له خپل هنره.

په یوه ورځ هیڅوک نه دی ملا شوی. څوک چې په یوه ورځ ځان ملا کوي هیڅکله به ملا نشي.

وایي: «یو زده کوونکي، خپل ښوونکي ته وویل: غواړم چې بل استاد ته هم ورشم، یو بل هنر هم زده کړم. ستا څه مشوره ده؟

ښوونکي ورته وویل: هغه ښکاري چې په یو وخت د دوو سویانو ښکار کوي، خالي لاس راځي.»

څـوک

ژوند دوه طرفه لار ده.

که یو څوک درنه لاړ شي، بل څوک درته راځي.

څوک چي ځي، مه ئې راګرځوئ!

منت او زاری مه ورته کوئ!

خپل غرور مه ورته ماتوئ!

زړه به ئې نه غواړي چي پاته شي، پرېږدئ، چي لاړ شي، مخه ښه ورته ووایاست.

څوک په زاریو او خواستیو مه مجبوروئ، چي پاته شي.

که پاته هم شي، څه خوند به ولري، او کوم درد به مو پرې دوا شي؟

رومن ګادي وايي:

«کله مې چې څوک پرېږدي، مخه یې نه نیسم. دا راته ثابته شوه، څوک مې چې پروا نه لري؛ هغوی مې یوازې پرېږدي. هغوی مې هېڅ درد نشي دوا کولای. نو څوک چې مې له ژونده ځي، ورته وایم: (دروازه دې پر مخ خلاصه ده، تللای شې).»

څوک چي مو ژوند ته راځي، هر کلی ئې وکړئ!

قدر ورکړئ!

و ئې پالئ!

مینه ورکړئ!

داسي چلند ورسره وکړئ، چي له تاسو سره پاتېدلو ته یوه نه، یوه پلمه ولټوي او درسره پاته شي.

خو چا ته زاری مه کوئ!

تـلـلي

څوک چې درسره دي، هغوی وپالئ او مینه ورکړئ!

څوک چې مو له ژونده تللي دي، تللي ئې پرېږدئ!

د بیا راتلو هیله ئې مه کوئ او مه ئې لاري څارئ!

هغوی په دغه نیت تللي دي، چې بیرته نه راځي.

اکثره تللي که بیرته را هم شي، بدل شوي وي.

بدل شوي نه زغمل کېږي.

څه ښه وايي:

«ورک شوي موندل کېږي، خو بدل شوي نه.»

هیڅوک په دې نه ارزي، چې لاړ شي؛ بیا زړونه پسي خورو او خپل شېرین ژوند ورپسي زهر، زهر کړو.

دا وینا باید له زړه ومنو، چې

«مړې سکروټې مه بلوئ، تللې مینه تللې وبولئ!»

موږ چې چا پرېښي یو، موږ ئې هم باید نور انتظار و نه کړو!

خپله دنیا خپله اباده کړو!

خپل ځان ومومو او پر ځان رحم وکړو!

نور باید د هغو خوبونه و نه وینو!

څوک چې تللي دي او بې موږه ژوند کولای شي، موږ هم باید بې هغو ژوند کول زده کړو!

پای پر همدې خبره:

«ځیني خلک بیا نه راګرځي، خو دا موضوع نوره مهمه نه ده.»

مـات زړه

شاعر وايي:

مه ماتوه زړونه خو لالونه دي
څله ژړوې؟ په بدخشان مين

ځيني څيزونه که مات شي، دويم ځل به ئې جوړ کړو، پيوند به ورکړو، حتا بدل به ئې کړو؛ خو ځيني څيزونه (محسوس او غير محسوس) شته، که يو ځل مات شي بيا جوړېدل نه لري. لکه، باور، وعده، اړيکه او نور.

زړه همدغسي څيز دی که يو ځل مات شو بيا پيوند نه اخلي. که پيوند ئې هم کړې، مات به ئې تل احساسېږي.

لاس که مات شي، علاج لري، جوړېږي او بيرته کار کوي؛ خو زړه چي مات شي، نه علاج لري او نه بيا کار کولای شي.

هسي ئې نه دي ويلي:

«مات لاس کار کولای شي، خو مات زړه نه.»

زړونه مه ازاروئ!

دا دنيا مه ورانوئ!

دغه ائينه روغه وساتئ، مه ئې ماتوئ!

دغه ائينه دي تل روغه او صفا وي.

دا کعبه دي تل ودانه وي.

خواجه محمد بنګښ څه ښه ويلي دي:

کاش، چي ځينو منلای.

زړونه مه ماتوه لال د بدخشان دي
ډېر ګران کار دی رغول د شکسته وو

ښوونکی

ښوونکی ښکلی او سپېڅلی نوم دی.

د ښوونکي/معلم د درانه مقام، درناوي او منزلت لپاره د دواړو جهانونو د سردار دا حدیث شریف کافي دی، چې فرمايي:

«بېشکه، زه یو معلم رالېږل شوی یم.»

د ښوونکو وظیفه سپېڅلې او درنه ده. ښوونکی د ټولنې لارښود او رهنما دی. د هیواد راتلونکی ئې په لاسونو کې دی.

که له ښوونکي واقعاً د ټولنې ښوونه او روزنه غواړئ، ښوونکي ته د ښوونکي حیثیت او مقام ورکړئ!

د ښوونکو د ژوند اړتیاوې پوره کړئ!

ښوونکی دې ته مه مجبوروئ، چې یو وخت په مکتب کې ښوونکی او یو وخت په بل ځای کې مزدور وي.

ستا په ټولنه کې ښوونکی خپل کور نه لري، په کرایه کور کې اوسي.

نیمه ورځ مکتب ته راځي او نیمه ورځ له اقتصادي مجبورۍ بله مزدوري کوي، بیا څنګه له ښوونکي دومره ډېري او لوړې غوښتنې لرئ!!

د نورو چارواکو امتیازات، معاشونه او بهرني سفرونه وګورئ بیا ئې له ښوونکي سره مقایسه کړئ!

چا د ښوونکو د مجبورۍ، غریبۍ او حال پوښتنه کړې ده؟!! کوم امتیازات مو د ټولنې د نورو غړو په پرتله ورکړي دي؟

ښوونکي ته د ښوونکي حیثیت، مقام او قدر ورکړئ!

ښوونکی، ښوونکی وبولئ بیا د ټولنې ښوونه او روزنه ترې وغواړئ؛ بیا مو حق دی.

وجـدان

موږ او تاسو وينو، ځينو کسانو د يوې حلالي ګولې د پيدا کولو لپاره لاسونه تڼاکي کړي دي.

جامې ئې چټلي/خيرني شوي وي، نظافت به ئې هم نه وي مراعات کړی خو په پاک زړه او سپېڅلي وجدان ئې ګټي.

د بل حق نه تروړي.

نورو ته تمه نه لري.

لږ ګټي، خو قانع وي او حلال رزق وي.

برعکس هغوی هم وينو، چي پاکي او منظمي جامې اغوندي، ظاهري بڼه ئې برابره کړې وي، ځان پاک او ښتينی ښيي. سهار په قدنما هينداره کي ځان ګوري او له کوره راوزي.

هغو ادارو ته ځي، چي پر پاکو، خوځنده چوکيو او پستو کوچونو کښېني خو په غلا، غدر، خيانت او اداري فساد ئې پيدا کوي.

ځان ظاهراً پاک ساتي، خو دننه ئې ضمير چټل او وجدان ئې دومره ککړ وي، چي حد نه لري.

دوی به ډېري ګټي، خو قناعت نه لري.

د نورو په حق خوړلو، خيانت او په فساد ګټلې ئې خېټه دومره پړسولې وي، چي زړه، ضمير او وجدان ئې پکي ورک وي.

ښه دا ده، چي

په چټلو/خيرنو جامو او ککړو لاسونو لږ، خو حلاله ګوله ځان او کورنۍ ته پيدا کړو؛ نه دا چي په پاکو، سپينو لاسونو، اوتو کړو جامو ډېر، خو حرام، فاسد او د بل حق وخورو.

هڅه او امید

انسان باید هیڅکله هڅه او کوښښ پرې نږدي.

په هیڅ حالت کي باید هیله او امید و نه بایلي.

انسان که امید وبایلي او ناهیلی شي؛ هڅه هم نشي کولای؛ نو چي هڅه نه وي، هدف ته هم نشي رسېدای.

د هر هدف گټلو او حاصلولو ته ډېري لاري دي.

یوه لار مه انتخابوئ!

که په یوه لار هدف او موخه تر لاسه نشوه؛ باید بله لار ولټوو؛ که په هغه هم ونشي؛ نوري لاري هم شته، چي ځان پرې وازمویو.

په ډېرو او بیا بیا هڅو حتماً منزل ته رسېږو.

په ځینو حالاتو کي او له ځینو پېښو سره باید له غوره، فکره او عقله کار واخلو. کېدای شي په دې طریقه ډېر څه په اسانه، روغ او سلامت تر لاسه کړو.

له زوره کار اخیستل ښه پایله نه لري.

کله، کله یوه وړه تېروتنه ډېره خواري له منځه وړي.

د زور پر وخت عقل مرور شي.

لاندي حکایت د هڅي او امید په اړه ډېر څه لري.

«د بزگر خر په کوهي کې ولوېد. بزگر د کوهي په غاړه ډېر تاو راتاو شو خو د خره د را ایستلو لاره یې ونه مونده. اخر یې له ځان سره وویل چې خر مې زوړ دی او دا کوهی هم د کار نه دی، بهتره ده کلیوال راوبولم چې اشر وکړي او څاه ډک کړي.

همداسې یې وکړل. کلیوالو چې څاه ته د خاورو ارتول پیل کړل، له هر بېل خاورو سره به د خره هینگارې شوې خو لږ وروسته یې هینگارې ورکې شوې.

د خره خاوند وروکتل، چې په خره څه چل وشو. که ګوري چې خر له هر ځل خاورو سره ملا څنډي، خاوره لاندې غورځوي او له خاورو پښه راپورته کوي. په همدې چل ورو ورو خر راپورته شو. خر ژوندی پاتې شو او بې کاره کوهی ډک شو.

غر که لوړ دی، په سر يې لار شته.»

(د زړو هېندارو کور/د استاد غضنفر ژباړه)

بزګر د خره له را ایستلو ناهیلی شوی و، په دې نیت ئې څاه ته خاوره غورځوله، چې خر خو هسې هم نشم را ایستلای، څاه خو به ډک شي.

مګر د خره چې ژوند ته امید و او هڅه يې کوله، هم ژوندی پاته شو، هم زوړ څاه ډک شو او هم بل ځل کوهي ته د لوېدو له غمه خلاص شو.

که له عقله، فکره او تدبیره کار واخلو او هڅه پرې نږدو؛ کېدای شي د یوې ګټې پر ځای دوې ګټې وکړو او په یوه غشي دوه ښکاره هم کولای شو.

ضـرر

خپل کرلي به خپله رېبو، نور ئې نه رېبي.

که ځوک ښه کوي، که بد، گټه او تاوان ئې د ځان ده، نه د نورو.

که دا نه خوښوو، چې نور مونږ ته تاوان ورسوي، بل هم نه غواړي، چې مونږ تاوان ورواړوو.

که مونږ ښه واوسو، د نورو له بدو به په امان یو.

که مو له چا سره نېکي په وس وه، ښه تر ښه؛ که نه، له بدئ باید ځان لیري وساتو.

که چا راسره بد وکړل، باید ځواب ئې په بدو ور نه کړو؛ ځکه چې زمونږ او د هغه باید فرق وشي.

زمونږ عمل که ښه وي او که بد، زمونږ ملگری دی.

که له بل انسانه د ښو توقع لرو، باید مونږ هم ښه چلن وکړو.

که دا غواړو، چې د نورو د لاس او ژبي له ضرره په امن شو، باید خپل لاس او ژبه مو په واک کي وي، چې نورو ته ضرر و نه رسوو.

د لاس تر ضرر د ژبي ضرر سخت او دروند تمامېږي.

د لاس د گزار زخم لږ/ډېر وخت وروسته جوړېږي، خو د ژبي د گزار زخم همېشه تازه وي.

اړیکي

په ژوند کي به ډېر کسان ووینئ او ډېر به واورئ!

له ډېرو سره به ناسته ـ ولاړه کوئ او راشه ـ درشه به لرئ!

د ځینو کسانو په لیدو به واقعاً خوشحاله کېږئ او روحي سکون به احساسوئ او شاید داسي هم وي، چي د ځینو په لیدو به یو ډول نا ارامه کېږئ هم؛ نه به غواړئ، چي ورسره پاته شئ!

حتا کېدای شي له ځینو سره به مو بلکل زړه نه غواړي، چي سترگي هم ولگوئ، خو مجبوري او نامرده ضرورت به راگرځولي یاست.

ژوند ته به ډېر کسان راځي، خو ټول په یوه نیت نه دي. ځینو فقط یوه هیله را اخیستې وي، چي پوره ئې کړي او بیرته ځي.

ځیني یوه ضرورت په مخه کړي وي، ځیني یو مطلب لري او ځیني شاید له زړه مجبوره وي او د یوې رښتیني رابطې په هوډ به راغلي وي، خو داسي ډېر کم پیدا کېږي.

دا یاد لرئ! نه هره اړیکه زموږ په خیر ده او نه د هر چا راتگ.

د ځینو کسانو په راتللو ژوند نه ښکلی کېږي؛ په تللو ئې ژوند ښکلی شي.
ژوند ته د هر چا راتگ د سالمي، مخلصانه او تلپاتي اړیکي لپاره نه وي.

ځیني کسان اړیکي یوازي د یوه مطلب لپاره درسره جوړوي یا ئې تر یو مطلبه درسره ساتي، چي مطلب ئې پوره شي اړیکه ئې هم ختمه شي.

دا ومنئ! ځیني اړیکي چي ختمي شي/ختمي کړئ؛ انسان ذهناً او جسماً ارام او هوسا شي.

د ځینو مصنوعي او مطلبي اړیکو پر پرې کېدو او ختمېدو باید ووایو، شکر خدایه، الحمدلله.

اصلیت

هیڅکله ډېر او ژر باور مه کوئ!

موږ ډېر ځله خپل ژر او ډېر باور چیچلي یو.

خپل باور داسي زخم راکړی وي چي تر ډېره تازه وي او څړیکي کوي.

زیات کسان د نورو له ژر او ډېر باوره ناوړه استفاده کوي او ډېرو ته خپل باور دوکه ورکړې وي.

ټولنه له رنګارنګ انسانانو ډکه ده. ټول هغسي نه دي، څنګه چي موږ یو یا څنګه چي ئې موږ غواړو.

د ځینو انسانانو نه مخ یو وي، نه ژبه یوه وي او نه ئې خبره او عمل یو وي. ما ته په یو مخ ځان ښیي، تا ته په بل مخ. یوه ته یوه خبره کوي، بل ته بله. څنګه چي ئې خبري وي، هغسي ئې عمل نه وي. خبري او کردار ئې د ځمکي او اسمان توپیر لري.

موږ د ډېر درانه حساب ورته کوو، خو د تول پر وخت ډېر سپک وخېژي.

موږ د یوه اصیل تمه ترې لرو، خو هغه پر هغه لار، لا نه وي راغلی، چي یو وخت یو اصیل پرې تېر شوی وي.

ټول هغسي نشي کېدای، څنګه چي زموږ فکر او اټکل دی او څومره چي موږ هیله او ارزو ترې لرو.

نه به له هر چا لوړي هیلي او لویي ارزوګاني لرو او نه به له هر چا د اصلیت تمه کوو. دا فلسفه په لاندي لنډۍ کي ښه بیان شوې ده.

«د ګل د ذات پوښتنه وکړه
غونچه ترې هله جوړوه چي اصیل وینه»

نـن

پرون تېر شو، نن روان دی او سبا راځي.

موږ په نن کې اوسو؛ باید د نن فکر وکړو او له ننه ګټه واخلو.

په پرون پسې ارمان کول، نن هم ضایع کول دي. پرون تر ورخ تېري اوبه دي، بیرته نه راګرځي.

پرون یو نن و.

نن، سبا پرون کېږي او هر سبا یو نن دی.

بختور او بریالي هغه دي، چې داسې پرون ئې تېر کړی وي، چې نن هم ترې راضي وي.

بریالي هغوی دي، چې په نن کې اوسي او سبا ته چمتو وي.

هغوی چې په نن کې سبا لټوي، یا پرون ته پکې ګوري، نن هم ضایع کوي. د هغوی هر سبا نن او هر نن ئې پرون وي.

پرون مو لاس ته نه راځي او سبا مو په اختیار کې نه دی.

څه چې لاس ته نه راځي او څه چې مو په اختیار کې نه دي، په هغو پسې وخت مه ضایع کوئ.

په نن کې اوسئ!

په نن کې ژوند وکړئ!

جـنـت

که یوه سپینه پاڼه او څو رنګونه یوه انځورګر/هنرمن ته په لاس ورشي؛ په لږ وخت کې به داسې څه پرې انځور کړي، چې د ډېرو پر ذوقونو به برابر وي.

ډېر به ئې ستايي.

ډېر به ترې خوند اخلي.

که همدا سپینه پاڼه او رنګونه هغه چا ته ورکړو، چې انځورګر نه وي؛ هيڅ به پرې انځور نه کړي، هسې به پاڼه او رنګونه ضايع کړي.

ژوند همداسې سپینه پاڼه ده.

دا په موږ پورې اړه لري، چې

څه پرې انځوروو؟

يو ښکلی انځور او که يوازې وخت او رنګونه ضايع کوو.

ځان هنرمن ثابت کړئ!

ژوند يوه رنګینه تابلو کړئ، چې د هر چا نظر ورواوړي او ووايي: واه، څومره ښکلی!!!

دا په موږ پورې اړه لري، چې

له ژونده جنت جوړوو که دوږخ؟

که ژوند جنت کړو، ګټه دا ده هم به موږ پکې خوشحاله یو؛ هم به نورو ته خوشحالي ورکولای شو. هم به ئې موږ له ننداره خوند اخلو؛ هم به ئې نور ننداره ته راځي.

که ژوند دوږخ کړو، تاوان ئې دا دی، چې دوږخ ته هيڅوک نه راځي.

يوازې به موږ یو، چې په دې دوږخ کې به سوځو.

نو ژوند دوږخ کوئ مه، جنت ترې جوړ کړئ!

فکري توپیر

خبره په سرونو کي نه ده، په فکرونو کي ده.

سرونه ډېر دي، خو سالم فکرونه په کمو سرونو کي وي.

ځینو فکر تر ځان رامحدود کړی وي.

فقط ئې ځان ته پام وي. نوره دنیا نهویني.

هغه څه کوي، چي د ده پکي ګټه وي.

ځیني بیا ټولنیز او اجتماعي فکر کوي، نورو ته هم ګټه رسوي او د بل خیر هم غواړي.

کومه ښېګڼه چي ځان ته غواړي، پر نورو ئې هم پېرزو وي.

ځیني بیا نه ځان ته ګټه رسولای شي، نه بل ته؛ خو فکر ئې داسي جوړ وي، چي ګټه که نشم رسولای ضرر خو باید ورسوم.

ښه که مي په وس نه دي، بد خو کولای شم.

دا د ودان او وران فکر توپیر دی، چي یو ابادي کوي، بل خرابي.

یو هغه کار کوي چي هم ئې ځان ته ګټه ورسېږي؛ هم نورو ته.

بل بیا داسي کار ته ملا تړلې وي، چي هم ځان ته تاوان رسوي هم بل ته.

یو دا غواړي، چي بل ته په لاس او ژبه خیر ورسوي. بل بیا په دې پسي ګرځي، چي څنګه نورو ته د لاس او ژبي ضرر پېښ کړي.

یو خلکو ته رڼا جوړوي، بل ئې بیا په تیاره کي ساتي.

یو له ابادۍ، ودانولو او بل ته له خدمت کولو خوند اخلي؛ بل بیا په ویجاړولو او بل ته په ضرر رسولو خوښۍ کوي او چاغېږي.

دواړه انرژي مصرفوي، خو په مصرفولو کي ئې فرق دی. یو ئې د ابادۍ، بل ئې د خرابۍ لپاره مصرفوي.

«ډېر تفاوت شته په انسان کي د معنا په لحاظ»

ځيني خپله ابادي د نورو په ابادۍ کي ويني؛ ځيني بيا د نورو په بربادۍ کي خپله ابادي لټوي.

دا د مثبت او سالم فکر برکت دی، چي وايي که نور اباد وي زه به هم اباد يم؛ مگر دا بيا منفي فکر دی، چي وايي زه به هله اباد شم چي نور تر پښو لاندي کړم.

که مو بل ته کوهی کينده، لومړی به موږ پکي لوېږو.

که مو د بل په تاوان کي خپله گټه لټوله، پوه شئ چي موږ تر هغو ډېر تاواني يو.

که مو نور تر پښو لاندي کول، هيڅکله به لوړ نشو!

ته چي بل په غشو ولې هسي پوه شه
چي همدا غشی به ستا په لور گزار شي

رحمان بابا

نيت لوی او پراخ ساتئ!

د هيچا په ابادۍ او پرمختگ نيت مه بدوئ!

د نورو ښېرازي او نېکمرغي خپله ښېرازي او نېکمرغي وگڼئ!

د ژوند قدر

وايي:

«ژوند رياضي نه ده، هنري اثر دی، فکر پرې وکړئ او خوند ترې واخلئ.»

د ژوند قدر وکړئ!

ښکلی او رنګين ئې کړئ!

پخپل لاس ئې مه بې ارزښته کوئ!

موږ ډېر ځله خپل شېرين ژوند په هغه چا/څه پسي زهر، زهر کړو، چي په حقيقت کي هغه په نامه اخيستو هم نه ارزي.

حتا دا به هم ووينئ، چي په چا پسي مو اباد ژوند برباد کړئ؛ هغوی به مو د بربادۍ تماشه کوي او خوند به ترې اخلي.

د خپل ځان، زړه او ژوند ارزښت وساتئ!

هيڅوک/هيڅ شی په دې نه ارزي، چي ځان پسي خفه او خوږ ژوند پسي تريخ کړو.

په انتخاب کي دقت وکړئ، سرعت نه.

هر څوک جانان کېدای نشي.

هر ځلېدونکی شی سره زر نه وي او هر څوک د دې وړ نه دی، چي زړه ورکړو.

خپل ځان او ژوند مه بربادوئ!

په بربادو ښارونو کي هيڅوک نه اوسي.

ځان، زړه او ژوند داسي ودان، ښکلی او منظم کړئ، چي نور ئې ننداري ته راشي او پکي د پاتېدلو هيله او ارمان ولري.

بدرنګ ښايست

دا ومنئ!

ځيني ښايستونه ډېر بدرنګه دي؛ نه هر ښايست، ښايست دی او نه د هر ښکلي مخ خاوند ښکلی زړه لري.

تېر وزئ مه!

د ډېرو ښکلو او سپينو مخونو تر شا ډېر تور او بدرنګ زړونه پټ دي. ډېر مخونه مصنوعي او ډېر ښايستونه کم اصل دي.

د اصليت تمه او هيله مه ترې کوئ!

دا به ووينئ!

د ډېرو د خولې او زړه خبره يوه نه ده.

په خوله خواږه ږغېږي، خو په زړونو کي کاږه وي.

مخامخ به ګلونه درته نيسي، خو په پټه ئې کوهی درته کيندلی وي.

ځان مه تېر باسئ!

ډېر په احتياط قدم اخلئ!

مه هر چا ته حال واياست او مه پر هر چا ژر باور کوئ!

ماران د يارانو په جامه کي ګرځي.

سپين ئې ويلي دي:

په خوله خواږه په زړه کي زهر لري
د دغه ښار منافقين دغسي دي

چي لږ يې وستايې، هوا ته خېژي
غنمرنګ نه ښيم، سپين دغسي دي

ژوند جنت کول

که ژوند جنت کړو، جنت ته هر څوک راځي، خو دا یاد لرئ! ښايي داسي څوک هم راشي؛ چي دا جنت پرې نور ښکلی شي او په یوه جنت کي د بل جنت ننداره وکړو.

دا هم کېدای شي داسي څوک راشي، چي جوړ کړی جنت مو دوږخ کړي او پر خپله مخه لاړ شي.

ښه دا ده، چي خلک وپېژنو.

هر څوک دغه جنت ته پرې نږدو او هر چا ته د زړه دروازې خلاصي نه کړو.

هیچا ته دومره وخت مه ورکوئ، چي جنتي ژوند مو دوږخ کړي، تاسو پکي سوځئ او دوی مو له لیري تماشې کوي. حتا ځیني مو له تماشې خوند هم اخلي.

ښه دا ده، چي خلک وپېژنو او په انتخاب کي سرعت نه، دقت وکړو.

ټولنه

ټولنه د ډېرو وګړو مجموعه ده.

د ټولنې سمون او پرمختګ د یوه کس کار او مسؤلیت نه دی.

«په یوه ګل نه پسرلی کېږي.»

د ټولنې د هر وګړي مسؤلیت دی، چې د ټولنې د ښه سمون او پرمختګ لپاره مثبت فکر او عملاً کار وکړي.

څنګه چې په کورني ژوند کې، کور پر هر غړي حق لري؛ دغسې په ټولنیز ژوند کې ټولنه پر هر وګړي حق لري، چې د ټولنې اړتیاوې پوره کړي.

خپله ټولنه له سیالو ټولنو سره سیاله کړي.

د خپلې ټولنې غوښتنو ته ځان ورسوي.

په ټولنیز ژوند کې باید تر فردي ګټو، اجتماعي ګټو ته ترجیح ورکړو.

د ټولنې ګټه او تاوان ټولو ته رسېږي.

ښه او بد ئې د ټولو دي.

چېرته چې ټولنیزې ګټې د شخصي ګټو قرباني کېږي هلته ټولنیز سمون او پرمختګ ناشونی وي.

هر وګړي خپل غم اخیستی وي، د بل فکر او غم ورسره نه وي.

پکار دا ده، چې وګړي د یو بل لاسنیوی وکړي او په ګډه مخته لاړ شي.

د وګړو چې ټولنیز احساس مړ شي، هغه ټولنه پرمختګ نشي کولای همېشه به ساکنه او جامده پاته وي.

یوه سالمه، منظمه او پرمختللې ټولنه؛ سالم، منظم او مثبت فکر او کار غواړي.

روزلی احساس او مثبت فکر یوه پرمختللې او نېکمرغه ټولنه جوړوي.

مخونه

د ځينو انسانانو زر مخونه وي.

په زرو مخونو کې چې حقيقي او اصلي مخ لټوې او اصليت ئې پېژنې، يو عمر مزل غواړي.

ويليام شکسپېر وايي:

«خدای تا ته يوه څېره درکړې ده او ته بله څېره غوره کوې.»

داسي انسانان ډېر دي، چې مختلفي څېرې لري.

يوې څېرې ته سل رنګونه ورکوي.

د هر رنګ لپاره بېل، بېل ځای او وخت ګوري.

ځيني دا کمال بولي، چې د هر ځای/وخت له تقاضا او فضا سره ځان جوړ او خپل اصليت بدل کړي.

هو ته نه، نه ته په هو ځواب وايي.

ښو او بدو دواړو ته سر ښوروي. حق او ناحق نه بېلوي.

د سلامت او ملامت توپير نه کوي. ظالم او مظلوم دواړو ته په يوه انداز ګوري.

په ګفتار او کردار کي ئې د ځمکي او اسمان توپير وي.

دا هيڅ هنر نه دی. اصل هنر دا دی، چې انسان خپل اصليت ثابت وساتي. څنګه چې وي، هغسي ځان وښيي او چې څنګه ځان معرفي کوي هغسي پاته شي.

نور هنرونه زده کړئ!

دا هنر نه دی، چې په يوه خوله کي سل ژبي ساتي او يوه مخ ته سل رنګونه ورکوي.

کم اصل

وايي:

«ځينې خلک داسې دي، لکه کم اصل/بې کيفيته توکي ډېر ژر خپل خوند او رنګ بدلوي.»

که دغسي بې کيفيته، کم اصل، بې ننګه، بې ايمانه، څو مخي، څو ژبي او د لستوڼو ماران له ژونده او ذهنه وباسو؛ باور وکړئ، ژوند به مو خوندور او رنګين شي.

روحاً او جسماً به هوسا شو.

ځيني په نوم اخيستلو څه چي، په دې هم نه ارزي، چي نوم ئې واورو.

دغسي کسان يو بوج او بار وي، چي راسره دی.

که غواړئ، چي ژوند وپېژنئ او ژوند وکړئ، ځيني هېر کړئ، له زړه او ذهنه دا بوج او بار ليري وغورځوئ!

يوه شېبه ئې هم په اړه فکر مه کوئ!

هيڅ مخلوق په هيڅ نه ارزي.

له دغسي کسانو مخ واړوئ او لار ترې چپه کړئ!

ځان او زړه ترې راټول کړئ!

کم اصل انسان پر کم اصله لار پرېږدئ!

لاس ترې واخلئ!

چي ښه شئ، هوسا شئ او

ژوند ته وزګار شئ.

«که خېر و، ورو ورو به ښه کېږم

ما له کم اصله ياره واخيستل لاسونه»

کردار

د ځینو انسانانو پېژندنه ډېره سخته ده؛ ځکه دوی د هر ځای او وخت سره ژبه، رنګ او څېره بدلوي.

کاشکي

انسانانو چي ځنګه خبري کولای، هغسي ئې کردار وای.

چي څنګه ځان ښيي، هغسي وای او چي څنګه دي، هغسي ئې ځان ښودلای.

ډېر انسانان په ښکاره ځان پاک او سپین ساتي، خو په باطن کي ئې زړه تور او ضمیر ئې چټل وي.

وېښته هر ګړی په هینداره کي اړوي، رااړوي. ښکلي او منظم ئې ساتي، خو افکار ئې بیا زاړه او وراسته وي.

ذهن ئې کنګل او جامد وي.

په یوه خوله کي شل ژبي ساتي.

یوه مخ ته سل رنګونه ورکوي.

ارواښاد درد صاحب څه ښه وایي:

مابه له خلکو اورېدل چي د مار دوه ژبي وي

اوس خو د هر سړي په خوله کي په وار دوه ژبي وي

دلته ځیني په نامه د انسان، خو فطرت ئې د مار او لړم وي، خامخا ټک درکوي.

کاشکي

انسان له ظاهري ښکلا، نظم او پاکوالي سره باطني ښایست، نظم او سپېڅلتیا هم وپالي، چي ظاهر او باطن ئې یو شي.

تعلیم

هغه هیوادونه او ملتونه چې نن پرمختللی او هوسا ژوند لري، د تعلیم برکت دی.

برعکس هغوی چې تعلیم ته تعلیم نه وایي یا ئې په قدر او اهمیت نه پوهېږي؛ د اوسني عصر او پرمختللو ملتونو له کاروانه شاته پاته دي او پاته به وي.

تعلیم د نني ژوند او عصر مهمه تقاضا ده.

د پرمختګ او هوسا راتلونکي ضامن دی. له سیالانو سره د سیالۍ یوازینۍ لار ده.

د اباد او بهتره ژوند ضمانت کوي.

د نورو له احتیاجه د خلاصون غوره نسخه ده.

وکتېور هوګو وایي:

«که د ښوونځي یو ور خلاص کړئ، د زندان یو ور مو وتاړه.»

که خلک واقعي تعلیم وکړي، خپل مسؤلیت او دنده ښه پېژني. چې چا خپله دنده او مسؤلیت وپېژنده، هغه خامخا بریا ته رسېږي.

خو تعلیم باید تر ښوونه رامحدودو نشي، چې یوازې یو څه چا ته ښیو.

تعلیم دا نه دی، چې څه، راځه، کتاب ولوله، لیک ولیکه، تخته ډکوه او پاکوه.

تعلیم باید اسلامي، ملي او ټولنیز احساس خلکو ته ورکړي.

وطني روحیه ئې پیاوړې کړي.

ملي احساس ئې محکم او مضبوط کړي.

د خپلې ژبې، ادب او فرهنګ شعور په خلکو کې ژوندی وساتي.

وګړي با احساسه جوړ کړي.

پر اذهانو کار وکړي او نوي افکار وروزي.

پر زړو افکارو، زړو خبرو او زاړه منطق ټولنیز پرمختګ نه کېږي.

چي افکار او اذهان مثبت و نه روزل شي، یوازي پر تعلیم تکیه مه کوئ!

په تعلیم یافته کسانو کي چي شعور، احساس او د مسؤلیت پېژندني درک نه وي؛ یوازي تعلیم به ئې کوم درد دوا کړي؟

د هغو د تعلیم به څه ګټه وي، چي د ځان تر ګټې ها خوا د بل فکر نه لري.

نورو انسانانو ته ئې د خیر رسولو نیت نه وي.

ښوونیزي اداري باید تر مقدار معیار ته اولیت ورکړي او تر ښووني پر روزنه ډېر تمرکز وکړي.

هر کال تش په نامه رواجي تعلیم یافته کسان، له زړو او ورستو افکارو سره په زهرو لړلي ګوړي دي، چي اجتماع ته وړاندي کېږي.

د ټولني درد نه دوا کوي، سرخوږی لا اضافه دی، چي تعلیم هم پرې بدنامه شي.

تاریخ

تاریخ د انساني ژوند تجربه ده.

پرون تېر شوی او موږ په نن کي اوسو، خو د تاریخ له برکته د پروني انساني ټولني او انساني ژوند په تجربو کي شریکېږو.

تاریخ چي لولو، پخوانی انسان او ژوند ئې مطالعه کوو، په دې پوهېږو، چي انسان څنګه او څومره پړاوونه تېر کړي دي؟

څومره لوړي ژوري ئې لیدلي؟

څومره سړې او تودې پرې راغلي، چي د ناپوهۍ له تیارې او پروني حالته تر نننی حالته رارسېدلی دی.

تاریخ چي په بې طرفۍ ولیکل شي او بې پرې ولوستل شي، ډېر څه ترې زده کېږي؛ په دې شرط چي انسان له تېرو تجربو عبرت واخلي او تکرار ئې نه کړي.

د یوه پوه په وینا:

«که چا له تاریخه زدکړه و نه کړه، له بل څه یې نشي کولی.»

هغه ملتونه چي نن د ژوند په هر ډګر کي مخکي دي که د هغو ماضي د تاریخ په هینداره کي وګورو، معلومېږي چي هغوی له کومو پړاوونو، کومو لوړو او ژورو راتېر شوي او نننـي پرمختللي حالت ته رسېدلي دي.

ښه او کامیابه ملتونه هغه دي، چي له تاریخه ئې زدکړه وکړه، عبرت ئې واخیست او تېروتني ئې بیا تکرار نه کړې؛ برعکس هغو چي له تاریخه ئې نه کړه زده، هغه تېروتني بیا بیا تکراروي او داسي د اوسنۍ نړۍ د پرمختګ له کاروانه شاته پاته دي.

عموماً تاریخونه نن هینداره ده، چي پرون پکي وینو.

تاریخ داسي سبقونه او درسونه دي، چي له تېري زمانې راته رغېږي.

د تېرو وختونو ژوند او کړه وړه راباندي ويني، چي موږ ډېر څه تري زده کولای او پند تري اخيستای شو.

په عموم کي هره تاريخي ليکنه د تېر تاريخ داسي پاڼه ده، چي هم «پرون» راته ښيي او هم د خپل «نن» د ښه کولو او مثبت بدلولو لپاره استفاده تري کولای شو.

بختور او هوښيار ملتونه هغه دي، چي له تاريخ لوستلو ئې پند اخيستی او «نن» ئې تر «پرون» بهتره کړی وي.

ښایست

وکټور هوګو وايي:

«ښایست هغه مېلمه دی، چې په هر کور کې ئې قدر کېږي.»

دا منو، چې ښایست، ښایست دی او هر ځای قدر لري.

انسان فطرتاً ښایست خوښوي. هغه که د انسان وي که د ځای او که د یوه شي.

خو هیڅکله مه د چا په ښایست پوري زړه تړئ او مه د چا له ښایست سره مینه کوئ!

د ښایست که نن عروج وي، سبا ئې زوال دی.

ښایست تلپاتي نه دی، یو دور لري او د څه مودې مېلمه دی.

د ښایستونو کیسې زړېږي.

د نن ښکلی مخ او ښکلی بدن سبا نه هغه جاه او جلال نه لري.

ښایست او ځواني موقتي وي، پر موقتي شیانو تکیه مه کوئ!

د یو چا له ښایست او ښکلا سره مینه، تلپاتې او حقیقي مینه نه ده؛ یوازي تر مطلبه او د هوس خبره ده.

یوازي د ښکلي انسان له صورت سره نه؛ بلکي له سیرت سره ئې مینه وکړئ! صورت بدلېږي، خو سیرت تلپاتي وي.

رښتینې مینه تر ښایست وروسته هم ځوانه وي، زړېږي نه.

یوازي له ښایست سره مینه موقتي وي، ژر توپیر پکي راشي. د ښایست له کمېدو سره ختمه لا شي.

سپېڅلې او رښتینې مینه ښایست او بدرنګي نه پېژني. روح له روح سره مینه کوي او زړه پر زړه مین وي.

منفي فکر

تل ښه او مثبت فکر وکړئ!

هیڅکله منفي افکارو ته په ذهن کې ځای مه ورکوئ!

مثبت فکر مو ژوند هم مثبت کولای شي، خو منفي فکر هیڅکله ښه او مثبت ژوند نشي راکولای.

ښه فکر د ځان او نورو په اړه ښه احساس راکوي.

هر انسان باید خپل فکر پاک او منظم جوړ کړي. منظم فکر مو ژوند منظموي.

منظم ژوند د بریالیو او ځانګړو کسانو وي.

ګډوډ افکار مو ژوند ویجاړوي، نه د ځان او نه د نورو په اړه ښه احساس لرو.

په منظم، مثبت او ودان فکر هم ځان ودانولای شو، هم جهان.

هم مو ځان ته خیر رسېږي، هم نورو ته.

مثبت فکر مو راتلونکی روښانه انځوروي، خو منفي فکر راتلونکی تیاره راته ښیي.

مثبت فکر راته وایي: که یوه لار بنده شوه، لس لاري نوري خلاصېږي، هڅه مه پرېږده؛ خو منفي فکر مو هغې بندي لاري ته ولاړ ساتي.

مثبت فکر د ځان او جهان په اړه مثبته انګېزه راکوي؛ مګر منفي فکر هر څه برعکس ښیي.

لنډه دا چې منفي فکر مو دښمن دی،.

ځان او جهان مو دواړه بربادوي، نو مثبت فکر وکړئ، چې هم ځان اباد کړو، هم جهان.

د ځان قدر

ځان ومنه!

ځان ته قدر ورکړه!

خپل ارزښت خپله وټاکه؛ هيڅکله مه بل د خپل ارزښت په اړه پوښته او مه بل ته دا واک ورکوه، چې ستا ارزښت وټاکي.

ستا ارزښت او قيمت زر دي، ته زرګر يې. تر هر چا زرګر د زرو په قدر ښه پوهېږي.

د خپل ځان او ژوند واک بل ته مه ورکوه.

د بل په خوښه او غوښتنه ژوند مه کوه.

پخپل فکر او خوښه داسي ژوند وکړه، چې هم دي ځان او هم دي نورو ته خير ورسېږي.

دا دنيا ده، څنګه چې د انسانانو رنګونه بېل دي، دغسي ئې نيتونه هم فرق لري.

ټول خلاص او پراخ نيت نه لري.

ځيني به دي واقعاً پر کاميابۍ او پرمختګ خوشحالېږي او ځيني دي بيا پر ناکامۍ خوښي کوي.

ځيني به دي ستايي او تشويق ته به دي لاسونه پړکوي، خو ځينو دي بيا تخريب ته ملا تړلې وي.

ژوند داسي جوړ کړه، چې هم ته ترې خوند واخلې، هم نور درنه راضي وي.

هيڅکله د ځان او ژوند اختيار بل ته مه ورکوه؛ هر څوک هغسي نه دی څنګه چې ته فکر کوې، څنګه چې ستا هيله ده او څنګه چې ته ترې اميد لرې.

زدکړه او تعلیم

زدکړه او تعلیم د هر هیواد او ملت د پرمختګ او ښې راتلونکي ضمانت کوي.

هغه هیوادونه چې نن سبا پر وچه، اوبو او فضا حکومتونه کوي، مرفه او ارام ژوند لري، د بل له احتیاجه خلاص دي، پر ځان متکي دي؛ هغو ټولو ځان په تعلیم سمبال کړی دی. د تعلیم له برکته دغي درجې او مقام ته رسېدلي دي.

په کومو ټولنو کي چې تعلیم نه وي یا د څو خاصو کسانو لپاره وي، هغه ټولني پرمختګ نشي کولای.

بل ته محتاجي وي.

ټول عمر د نورو تر لاس لاندي وي.

راتلونکی به ئې د نورو په خوښه او فرمایش ټاکل کېږي.

پرېکړي او فیصلې ئې نور کوي.

د دې واک نه لري، چې څه ورکړي، څه واخلي.

پر سرنوشت ئې نور لوبي کوي.

دوی یوازي لوبغاړي دي، چې پردی لوبي مخته وړي، خو ګټه ئې نور اخلي او تاوان ئې دوی پرې کوي.

بې تعلیمه ټولنه، بې شعوره ټولنه ده.

په کومو ټولنو کي چې زدکړه او تعلیم نه وي، هلته ملي شعور او ملي احساس په صفر کي ضرب وي.

له چا سره د هیواد او ټولني د راتلونکي فکر نه وي.

ټولنه بلکل ځای پر ځای ولاړه وي.

د پرمختګ او سمون غم څوک نه کوي.

ټولنه ورځ په ورځ مخ پر زوال روانه وي.

نورو ته د احتیاج او لاسنیوني ګراف مخ پر لوړه خېژي.

مسؤلیت څوک نه پېژني یا ئې څوک نه ادا کوي.

په هیواد او ټولنه کي چي زدکړه عامه نشي؛ عامو او خاصو ته په یو ډول و نه رسېږي؛ یو سالم ښوونیز- روزنیز نظام او روڼ سیستم نه وي؛ د ټولني د پرمختګ او روښانه راتلونکي هیله نه کېږي.

تر هغو به ټولنه همداسي ګډه وډه، بې نظمه، بې شعوره او بې سرنوشته پاته وي.

دغسي وګړي که څه هم په ښکاره د ازادۍ او خپلواکۍ زمزمې کوي؛ خو په باطني ډول پوره اشغال شوي دي.

یوازي یو معیاري، سالم، پرمختللی ښوونیز او روزنیز سیستم زموږ د پرمختګ او بقا ضامن دی.

وخت

له وخت سره هر قدم په اخلاص او دقت اخلئ!

په صبر او سړه سینه ورسره ځئ!

ډېر څه رانښيي.

ډېر داسي څه عملاً رازده کوي، چي په هیڅ کتاب کي به ئې نه ولولو او نه به ئې زده کړو.

وخت هم سخت او هم مهربان دی.

خواږه او تراخه دواړه راباندي خوري.

له ډېرو سختیو او اسانیو سره به مو مخ کړي.

ډېري لوړي او ژوري به راووینې.

که مو وژړوي، خندولای مو هم شي. که مو خفه کړي، خوشحالي هم راکوي.

بېلابېلو ننداړو ته مو مخامخ کړي.

هر درد چي راکوي، په هغه کي یوه تجربه ده، چي موږ هوښیاروي.

وخت موږ پخوي خام مو نه پرېږدي؛ نو بیا بیا ترې مننه وکړئ!

وخت که هر څومره بد راسره وکړي، خو د دې ښو احسان ئې نشو ادا کولای، چي

څو ژبي او څو مخي راوښيي.

دوست او دښمن راته ثابت کړي.

د ډېرو ظاهر او باطن راته وښيي.

یاران او ماران راوپېژني او

په خوله خواږه، په زړه کاږه رامعلوم کړي.

وعده

مه پر هر چا او مه پر هره وعده باور کوئ!

مه د هر چا/هري وعدې ته د پوره کېدو تمه ساتئ!

باور مه باندي کوئ!

هره وعده، وعده نه ده او هره وعده حتماً د پوره کېدو لپاره نه وي.

د ځينو/ځيني وعدې هغه شېبه وي، چي راسره کېږي، بله شېبه يا ماتي وي يا هېري. حتا ځيني وعدې، خو هغه وخت لا ماتي وي، چي راسره شوي لا نه وي.

د ځينو، ځيني وعدې دوکې او فرېبونه وي.

پر هره خوږه وعده زړه مه تړئ!

د ډېرو خوږو وعدو پايلي ډېري ترخې وي او ډېري دروغجني وعدې د رښتيا په نامه له موږ سره شوي دي.

کومه خوله چي وعده کوي، هغه خوله ئې ماتوي هم.

په کومه ژبه چي د اقرار ډاډ درکوي؛ هغه ژبه انکار هم کولای شي.

د هر اقرار تر شا يو انکار پټ وي. له هري کړي وعدې سره د ماتېدو او هېرېدو وېره هم ده.

هر اقرار او هره وعده رښتيا مه ګڼئ!

ډېري دوکې د صداقت او ډېر دروغ د رښتيا په جامو کي پټ دي.

استاد پسرلی څه ښه وايي:

زه به ستا د خوږې ژبې په وفا څه باور وکړم؟

ډېر دروغ شته چي مخونه د رښتيا په پلو نغاړي

فاصله

دا پروا نه لري، چي څومره سره ليري ياست.

څومره فاصلې مو تر منځ دي.

څومره غرونه، لوړي ژوري مو له يو بله ليري ساتي.

حتا که په بېله بېله جغرافيه کي هم اوسئ؛ خو چي زړونه يو بل ته نژدې وفادار، مخلص او پر يو بل باور وي، هيڅ فاصله، فاصله نه ده، هره شېبه له يو بل سره ياست.

غم او بدبختي دا ده، چي له يو بل سره نژدې اوسي، خو کرکي او بې باورۍ ئې د زړونو تر منځ د ځمکي او اسمان هومره فاصلې جوړي کړي وي.

ځيني وختونه دا زموږ په ګټه ده، چي له نورو فاصله ونيسو.

له ځينو چي څومره ليري لاړ شو، هغومره ځان ته نژدې کېږو.

له ځينو فاصله نيول زموږ روحي او جسمي سکون دواړه دي.

ځينو ته چي ځان څومره نژدې کوو، هغومره ځان بې قدره کوو.

له ځينو خلکو سره که اړيکي پالئ هم، له نژدې نه، له ليري ئې وپالئ؛ دا مو په ګټه ده.

ځيني وختونه له ځينو حتماً ځان ليري کړئ، فاصله مراعات کړئ؛ که څوک مو ضعيف بولي او که قوي او مغرور.

له ځينو به د تلو او پرېښودو فيصله سخته وي، خو ګټه ئې دا ده، چي ځان ته به ورسېږو او ځان به پيدا کړو.

همداسي وکړئ!

«ځيني وخت له ځينو خلکو فاصله نيول د مغرورۍ او ضعيفۍ په معنا نه وي؛ ښايي هغه په دې تازه پوه شوی وي چي هر څوک داسي نه دی لکه زه.»

گـل

دا صحیح او پر ځای خبره ده او منو ئې، چې «په یوه گل نه پسرلی کېږي.» او «له یوه گله امېل نه جوړېږي.»

خو داسي شوي دي او کېږي، چې یو کس مو ژوند ته راشي؛ ټول ژوند مو د تل لپاره سپرلی، سپرلی کړي.

هره شېبه مو په گلونو کي تېرېږي.

هره ورځ غاړي ته د خوښۍ امېلونه اچوئ.

هره شپه مو د اختر شپه وي.

هره شېبه مو نېکمرغه وي.

هره لحظه مو له خوشحالۍ ډکه وي.

هر ساعت به وایې: ټول جهان زما دی.

د ټولي دنیا خوښۍ دلته دي.

هره خوا به مینه، مینه او حسینه، حسینه وینئ.

هر موسم به سپرلی، سپرلی احساسوئ.

هر وخت به گل و گلزار یاست.

په یوه خوشحاله او نېکمرغه فضا کي به اوسئ.

ژوند به مو ټول جنت، جنت وي.

بیا به دا منئ، چې

په یوه گل هم پسرلی کېږي.

ځان ته درناوی

د خپل ځان او خپل زړه پخپله قدر وکړئ!

هیڅا ته خپل درنښت او ارزښت مه کموئ!

هیڅا ته دومره قدر مه ورکوئ، چي تاسو بې قدره شئ او ستاسو حیثیت ته پکي تاوان ورسېږي.

موږ ډېر ځله تېروتلي یو، هغه چا ته یار وایو، چي د لستوڼي مار وي او پر موقع ټک راکړي او و مو چیچي.

پر داسي چا مو د ملیاردونو باور کړی وي، چي په حقیقت کي دوې پیسې هم نه ارزي.

هغه چا ته ځان او جانان وایو، چي نه مینه پېژني او نه د مینې لایق وي.

له کم اصل نه د اصل تمه مه کړه

هره ونه تــور لـونګ کولای نشي

په ډېر احتیاط او دقت قدم اخلئ!

هر څوک د دې وړ نه دی، چي زړه ورکړو او نه هر څوک په دې ارزي، چي ورسره و ئې پالو.

ځیني یوازي په سترګو کي وساتئ، ځیني په ذهنونو او ځیني په زړونو کي.

مهم څه/څوک حتماً په زړونو کي اوسي او څه/څوک چي مهم نه وي په ذهن کي وي.

دا خبره هم یاد ولرئ! ځیني وختونه په زړونو کي ساتلي یوازي په ذهنونو کي پاته شي.

د ژوند ارزښت

ژوند خپله لوی قیمت او ستر ارزښت دی.

دا چې انسانانو ته ځان بې قدره شي؛ ژوند هم ورته بې ارزښته معلومېږي.

خبره په ژوند کي نه، په انسانانو کي ده، چې ځان او ژوند ته په کوم ارزښت او څنګه نظر ګوري.

که څوک ځان ته قدر او درناوی لري، ژوند هم ورته قدرمن دی.

یوه شېبه ئې هم نه ضایع کوي.

له هر ګړي او هري موقعې ئې ګټه اخلي.

د هر شي قیمت له اهمیته ټاکل کېږي.

که هر څومره قیمته شي ته د اهمیت په سترګه و نه ګورو، موږ ته بې ارزښته کېږي او اهمیت راته نه لري.

د زرو ټوټه زرګر ته یو قیمت لري او بزګر ته بل.

هر ژوند تقریباً ډېر امکانات لري، دې ته ګورئ، چې څوک ترې څنګه ګټه اخلي؟

ډېر انسانان په کمو امکاناتو ډېر خه کوي او ځیني بیا په ډېرو امکاناتو کي تش لاسونه ګرځي.

ډېرو انسانانو ته بېلابېل چانسونه په لاس ورغلي دي، خو ګټه ئې نه ده ترې کړې.

دوی په دې تمه دي، چې بیا هغسي چانس او موقع پیدا کړي؛ خو په دې نه دي خبر، چې چانس او موقع یو وار د یو چا دروازه ټکوي.

ځان ومنئ!

ژوند ته ارزښت ورکړئ او له شته امکاناتو ګټه واخلئ!

د ځينو راتګ

«چې يارانه دې نه کوله

زما ويده زړګی دې ولې ويښووونه»

څوک چې مو ژوند ته راځي، د دې هيله مه کوئ، چې ټول عمر به له موږ سره وي.

شايد د ځينو پاتېدل موږ ته ښه هم نه وي.

موږ هم بايد پوه يو، چې هر څوک د پاتېدو اراده نه لري.

دايمي پاتېدل د هر چا د وس خبره هم نه ده.

د هر چا راتګ ته د دايمي اوسېدو او پاتېدو ځای مه برابروئ!

ځيني سودا نه کوي يوازې د نرخ پوښتنه کوي.

دا هم ياد لرئ!

ځيني خلک زموږ ژوند ته د دې لپاره نه راځي، چې ټول عمر راسره پاته شي.

يوازې د دې لپاره راځي، چې په بيرته تګ مو ودردوي.

د يوې موقتي خوشحالۍ په نوم د همېشه غم راپرېږدي.

د لږ خندا په هيله مو تل وژړوي.

په لږو خوږو کې د ټول عمر تراخه راکړي.

د لږې مودې د شتون خوږې خاطرې ئې په نشتون کې هغه زهر شي، چې شېبه، شېبه مو وژني.

کاش، دا خلک مو يا ژوند ته نه وای راغلي او يا بيرته نه تللای.

څه ښه وايي:

« کاش، هغوی چې د پاتېدلو زړه نه لري د راتللو پښې ئې هم نه لرلای.»

ډالۍ

ژوند لنډ سفر دی.

ښه دا ده، چې په ژوند کې له هر چا سره ښه چلن، سلوک، مینه، اخلاص او وفا وکړو.

دا سفر داسې وکړو، چې له هر چا سره پکې مخ شوي یو؛ له هغو سره مو ښه نوم او ښه خاطره پرېښې وي.

تر خپله وسه مو له هر چا سره نېکي کړې وي. چا ته مو د لاس او ژبې ضرر نه وي رسولی.

ژوند لنډ دی.

ځنډ مه کوئ!

همدا اوس ئې راپیل کړئ او د یو بل قدر وکړئ!

یو بل درک کړئ!

د یو بل په زړونو کې ځانونه اباد کړئ!

ځنډ او خنډ مه کوئ!

په ژوند کې یو بل ته رښتینې مینه ډالۍ کړئ او له یو بل سره مهرباني او پر یو بل پیرزوینه وکړئ!

په ژوند یوه موسکا او یو ګل ډالۍ کول تر هغه زر ځله غوره دي، چې تر مرګ وروسته ئې پر قبر اوښکې څڅوئ، یا ئې پر قبر د ګلونو ګېډۍ ږدئ.

په ژوند کې خپله مینه، مهرباني او پېرزوینه نورو ته ثابته کړئ!

له مرګ وروسته مو نه څوک ژړا اوري، نه مو مهربانيویني، نه مو مینه اندازه کولای شي او نه مو د ګلونو د ګېډیو ډالۍ مني.

دا ډالۍ په ژوند یو بل ته ورکړئ!

تېري شېبې

تېري شوي شېبې هيچا په ژړا، ارمان او افسوس بيرته نه دي تر لاسه کړي.

هغوی چې په تېر پسې ارمان کوي او لاسونه مروړي، دوه تاوانه کوي؛ تېر ئې هم په لاس نه ورځي او رواني شېبې ئې هم له لاسه وزي.

موږ ډېر ځله د سبا په نامه او اميد نن ضايع کړی دی، ډېر زرين چانسونه مو په همدې سبانی هيله بايللي دي.

دا سبا هغه سبا وي، چې هر نن مو بربادوي.

پرون مو له لاسه وتلی دی.

نن مو په اختيار کې دی، له همدې ننه کار واخلئ!

همدا نن طلايي موقع ده، چې ګټه ترې واخلو او پرونی تېروتني هم جبران کړو.

که د نن کار، نن وکړو دا مو د برياليتوب راز او د کاميابی ثبوت دی. شايد سبا نننــی فرصت او چانس و نه لرو.

پرون او سبا زموږ له اختياره وتلي دي.

د رحمان بابا دا بيت د نن، پرون او سبا په اړه ډېر ښه وايي:

زندګي که څوک پوهېږي، حضور دم دی
ائينده او رفتـه کـلـه د چا ياد شـي

ژوند، نن دی!

نن ژوند وکړئ!

نن وپالئ او نن اباد کړئ!

تاریخ لوستنه

تاریخ لوستنه مو په تېره شوې زمانه کې شریکوي.

تاریخ که په غور او دقت ولوستل شي، ډېر څه ترې زده کوو.

تاریخ لوستنه یوازې د دې لپاره نه ده، چې د تېرو زمانو او وګړو له پېښو نېټو، ځای او وخته ځان خبر کړو.

تاریخ د دې لپاره لولو، چې د پخوانیو ملتونو د عروج او زوال لاملونه مطالعه کړو.

د پرمختګ او پر شاتګ عوامل ئې معلوم کړو او د هغو د تجربو په رڼا کې خپل نن غوره او سبا روښانه کړو.

د تاریخ مطالعه موږ ته د نن او سبا د جوړولو لارې راښيي.

تاریخ موږ ته هغه اسرار او رمزونه ښيي، چې موږ پرې د خپلې ناروغې ټولنې ښه علاج کولای شو.

تاریخ هغه هینداره ده، چې نن پکې پرون ته ګورو او د خپل سبا لپاره ښه فکر ترې اخیستای شو.

تاریخ زموږ ښه لارښوونه کوي، خو دا په موږ اړه لري، چې څه ترې زده کوو؟

څه وکړو؟

څنګه د دې غوره لارښوونکې په برکت خپل نن وژغورو؟

څنګه خپل سبا تر نن غوره کړو؟

راځئ!

تاریخ ولولو!

او له تاریخه ئې زده کړو!

د لږو قدر

تقریباً ټول انسانان لږ څه نه غواړي یا په لږ قناعت نه کوي؛ په ډېرو پسې ګرځي، خو دې ته نه ګوري، چې ډېر هم له لږو، لږو جوړ شوي دي.

باران څاڅکی، څاڅکی وورې، خو څو شېبې وروسته ټوله ځمکه لنده کړي. هغوی چې د لږو قدر و نه کړي، د ډېرو قدر هم نشي کولای. په لږ چې قناعت و نشي په ډېر څه هم قناعت نه کېږي.

که د کوچنیو شیانو په ارزښت او د لږو په قدر پوه شو، هم به لوی شیان حاصل کړو او هم به ډېرو ته ورسېږو. هغه چې لږ نه ویني، په ډېرو پسې منډې وهي، ممکن ډېر هم تر لاسه نه کړي او لږ هم وبایلي.

هغوی چې تر کوچنیو څېزونو نظر اړوي او په لویو شیانو پسې سترګې غړوي او غټ غټ قدمونه پسې اخلي؛ کېدای شي لویو ته هم و نه رسېږي او واړه ئې هم له لاسه ووزي.

څه ښه وایي:

«هغه څوک چې د کوچني شي په قدر ونه پوهېږي؛ ستر شیان به لاسته راوړي.»

کله چې لوړ ځای ته خېژو مجبوره یو، چې پیل له لومړۍ زینې وکړو او زینه پر زینه پورته شو. هیڅوک داسي نه دي شوي، چې په لومړي ځل په پنځمه زینه کي پښه کښېږدي او پورته شي.

که څوک بیا داسي کوي، ملا ئې هم ماتېږي، چې بیا نه پورته ختلي دي او نه ئې لاندي ګزاره شوې ده.

له څاڅکو، څاڅکو ویالې او سیندونه جوړېږي.

د لږو قدر وکړئ، چې ډېر تر لاسه کړو.

دنیا

د ویلیام شکسپېر وینا ده:

«نړۍ یو دریځ/ستېج دی. نارینه او ښځینه ئې لوبغاړي دي.»

رښتیا هم دا نړۍ یو ستېج او ژوند ټاکلی وخت دی.

انسانان لوبغاړي دي، که نارینه دي که ښځینه. هر یو پر خپل وار راځي او پر دې ستېج تر خپل ټاکلي وخته، خپل رول لوبوي او بیا ځي.

د دې ستېج او لوبغاړو له نورو سره توپیر دا دی، چې دلته هر څه د دې لوبغاړو اختیار دی. دا دریځ جوړول د دې لوبغاړي (انسان) خوښه ده، چې ځان ته ئې څنګه جوړوي؟ رنګین که ساده؟ ارزان که ګران؟

لوبغاړی دی خپله دی، چې کوم رول ځان ته ټاکي او تر کومه وخته ئې لوبوي؟

کیسه او ننداره د ده، ده، چې څنګه ئې لیکلې ده او څنګه ئې وړاندي کوي؟ تراژیدي ده که کومیډي او که دواړه؟ سندره هم د ده، ده. په کوم اواز او ساز کي ئې وایي؟ غمګینه ده او که د خوښۍ؟

رول هم دی لوبوي او تماشې ته به هم دی ناست وي. لوبغاړی او نندارچي دواړه دی وي.

وروستی، دا هم په دې لوبغاړي پوري اړه لري، چې د کیسې پیل، اوج او پای ئې څنګه دی، څنګه ئې ختموي او خپل رول څنګه پای ته رسوي؟ څه وخت او په کوم انداز له دې ستېجه راکوزېږي او ځي؟

دې دریځ ته به ډېر لوبغاړي راشي او لاړ به شي، خو ښه لوبغاړی ئې هغه دی، چې تر تګ (مرګ) وروسته ئې د ښه نامه او غوره رول یاد پاته شي او داسي رول ئې لوبولی وي، چې تر ده وروسته نور راتلونکي لوبغاړي هم پر دې ستېج د ده د رول ادا کولو هڅه وکړي.

نـظرونه

د انسانانو نظرونه هره شېبه دې ته چمتو دي او په دې پسې ګرځي، چې ستا یوه وړه تېروتنه وویني او بیا دې تېروتني ته عرض، طول او ارتفاع ورکړي.

که نژدې لس نېکۍ وکړې خلک ئې نه ویني، خو که دې لیري یوه بدي وکړه، هم ئې ژر ویني او هم ورته ځیر وي.

په وړه او توره کوټه کي شاید سپینه نقطه څوک ژر و نه ویني؛ مګر په لویه او سپینه کوټه کي تور ټکي ته د هر چا پام اوړي.

غلطي او تېروتنه د انسان خاصه ده، خو دا بیا د نورو عجیبه قضاوت دی چي ښېګڼي ته ئې ژر پام نه وي، خو تېروتنه دي بیا بیا یادوي.

که دي سل ښې، خوږې او پستې خبري وکړې، تر نورو یا نه رسېږي یا په ډېر ځنډ رسېږي، خو که دي یوه تېره او کږه خبره وکړه؛ ډېر ژر او په سرعت تر نورو په څو ښو رسېدلې وي.

ته ښېګڼه د دې لپاره مه کوه، چي خلک دي ووینني او و دي ستایي.

په دې مه زړه ماتی کېږه، چي خلکو دي ولي یوې تېروتني ته ګوته نیولې ده.

دا دنیا ده. د ښارونو خولې تړل کېږي، د خلکو خولې چا نه دي تړلي.

ځیني انسانان همدې ته پیدا شوي دي، چي د نورو په وړو غلطیو تېروتنو او نیمګړتیاوو پسي ګرځي.

دا ئې وظیفه ده، چي خپل درنه او د بل سپکه بیان کړي. پر خپلو نېکیو او د نورو پر بدیو تفسیرونه کوي.

ته ځان او بل ته خیر رسوه، مخته ځه او لکه رواني اوبه بهېږه؛ دې ته مه ګوره چي څوک څه وایي؟

دنیا او خبري ئې سره پرېږده.

موریس میترلینگ وايي:

« بدې او ناوړه خبرې، چې زيان او ضرر لري، ډېرې ژر خپرېږي. ښې او حسابي خبرې چې فايده پکې وي، ژر نه خپرېږي. هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې او خپرېدونکې ناروغي له يوه نه بل ته او له بل نه بل ته ځي. ښې خبرې لکه صحت او روغتيا له يوه نه بل ته نه درومي.»

(د الفت نثري کليات)

تېروتنه

غلطي او تېروتنه انساني ځانګړنه ده.

له هر انسانه شوې ده او کېږي؛ هغه که سهواً وي یا قصداً.

ځیني له تېروتني دومره ډارېږي، حتا ږغېږي نه، چي هسي نه په خبرو کې تېر نوزم.

هیڅکله له تېروتني مه ډارېږئ!

که له تېروتني ډار لرئ، یوه شئ، هیڅکله به هیڅ هم و نه کړئ!

په ډاډ او جرات مخکي ځئ!

له شوي تېروتني او کړي غلطۍ درس واخلئ!

بیا ئې مه تکراروئ!

مه ډارېږئ!

له تېروتني دومره ډار او وېره خپله تېروتنه ده.

یوه غلطي کول دا دربشیي او پر دې مو د بل ځل لپاره پوهوي، چي بیا ئې تکرار نه کړئ!

انګرېزي متل دی:

«یو ځل تېروتنه، تېروتنه نه ده.»

هره غلطي یوه تجربه ده.

دا چي یوه شوې تېروتنه بیا تکرار نه کړو؛ دا خپله لوی درس دی، چي زده مو کړ.

ډار مه کوئ!

که یو ځل غلط هم شو، د بیا لپاره به هوښیار شوي یو.

هغو چي تېروتنه او غلطي نه ده کړې، هیڅ ئې هم نه دي کړي.

امید

که امید نه وي، ژوند نشته؛ ځکه ژوند په امید کېږي.

هیله او امید د انسان هغه وسیله ده، چې تقریباً هر څه په دې وسیله تر لاسه کولای شي.

که انسان ناروغ وي همدا امید دی، چې تر روغتیا ئې رسوي. که سفر کوي، امید ئې منزل لنډوي. که وږی تږی وي، امید دی، چې اوبوي او مړوي ئې.

په امید ناممکن، ممکن کولای شي. لنډه دا چې امید هر څه دي.

ژوند خامخا لوړې، ژورې، سړې او تودې لري. انسان باید هیڅکله ناهیلی نشي. دنیا په امید خوړل کېږي.

که خدای مه کړه، انسان ناهیلی شي او امید وبایلي، هر څه ئې وبایلل.

ځان ئې شیطان ته په لاس ورکړ؛ ځکه ناامیدي د شیطان وسیله ده. شیطان په دې وسیله په انسان هر څه کولای شي.

حکایت دی:

ژباړه/ارش ننگیال

«یوه ورځ شیطان پرېکړه وکړه چې نور خپله دنده پرېږدي، خپل ټول وسایل یې بازار ته د پلورلو لپاره یووړل.

په وسایلو کې ځان غوښتنه، کرکه، وېره، قهر، حرص، حسد، شهوت، نفرت او داسې نورې وسیلې شاملې وې. په دغو وسایلو کې یوه یې ډېره زړه ښکارېده او په بیه یې هم تر نورو ډېره گرانه وه.

یوه کس ترې پوښتنه وکړه:

ـ دا گرانه وسیله څه شی ده؟

شیطان ځواب ورکړ:

ـ دا ناامیدي یا ناهیلي ده.

اخیستونکي پوښتنه وکړه:

ـ نو ولې تر نورو دا ډېره ګرانه او زړه ده؟

شیطان یې په ځواب کې وویل:

ـ دا ځکه چې دا وسیله تر نورو ما ته ډېره ګټوره وه، کله چې نورو وسایلو ګټه نه کوله نو بیا مې له دې وسیلې ګټه اخیسته. کله چې به مې یو څوک ناهیلی کړ بیا نو هر کار مې چې غوښته وربانديې تر سره کاوه مې.

دا وسیله مې په هر انسان امتحان کړې ده، ځکه خو داسې زړه شوې ده.»

باور کول

باور حس کېږي نه، خو د ماتېدلو د درد اواز ئې تر ليري رسېږي.

دې درد ډېر زړونه دردولي دي.

په باور کولو کې ډېر ورو، ورو قدم اخلئ او مخته ځئ!

پر هر چا، ژر او پوره باور مه کوئ!

هر څوک د باور او اعتماد وړ نه دی.

هغوی چې پر هر چا او ژر باور کړی وي، دې ته مجبوره شوي دي، چې بيا پر هيچا باور و نه کړي.

چېرته چې باورونه مات شوي، هلته زړونه مات شوي دي.

محبتونه نيمه خوا پاته دي.

ارمانونه نيمګړي پراته دي.

هيلې مړې دي.

اړيکې پرې شوي دي.

ځيني مو له ژر او پوره باوره ناوړه ګټه هم اخلي.

باور ماتېدل، زړه ماتېدل دي.

که چا مو باور مات کړ، شايد هغه مو دومره و نه دردوي، خو په دې بيا بيا او ډېر دردېږئ، چې ولې مو دومره باور پرې وکړ؟

دا خپل کړی باور به دې هره شېبه وژني.

هر څوک دا احساس نه لري، چې د يو چا کړی باور ولې ماتوم؟

ځينو ته دا مهمه نه ده، چې پر ځان د يو چا باور دايمي وساتي.

ځيني مو پر باور لوبې هم کوي او حتا ځيني به مو پر خپل کړي باور دومره ودردوي، چې بيا به د دې درد په علاج سترې شئ!!

ځیني څه

ځیني څه/څوک، ګټل/تر لاسه کول د ورځې د ستورو شمېرل دي.

غم ئې دا دی، چې نه هېرېږي، نه زړه صبر کوي او نه لاس ته درځي.

د شکسپېر وینا ده:

«څه چي لاس ته نه درځي، هېر ئې کړه؛ که هېرولای ئې نشې تر لاسه ئې کړه.»

زوروونکې دا ده، چې څومره ئې هېروې، هغومره دي یادېږي او چې څومره ئې له نه خپلېدو ځان ته ډاډ او تسلي ورکوې، هغومره دي ئې د خپلولو ارمان او احساس وزوروي.

له دې اذیت سره به څه کوې، چې نه ئې خپلولای شې او نه ئې هېرولای شې.

د دې زخم به څه علاج کوې، چې نه ئې د هېرولو وس لرې او نه د خپلولو.

دا درد او تجربه ممتاز اورکزی په ښکلې بېوسه انداز وایي:

خدایه! چې نه خپلېږې، نه ئې غواړم
خدایه! چې نه هېرېږي، څه وکړمه؟

پېښه

ژوند له پرونه، ننه او سبا جوړ دی.

پرون تېر شو، نور په هغه کي اوسېدل هيڅ ګټه نه لري او نه ئې بدلول زموږ د وس خبره ده. حال/روان ژوند بايد په ډاډ او اطمينان وکړو.

له تېرو شوو پېښو به خبري نه کوو، څه نه ترې جوړېږي.

نه به پر هغو ناپېښو شوو پېښو فکر او غور کوو، چي تر اوسه لا پېښي شوي نه دي.

موږ ډېر ځله د هغي پېښي لپاره فکر او سوچ کوو او حللاره ئې لټوو، چي تر اوسه لا پېښه شوې نه ده او شايد پېښه هم نشي.

ډېر کله د هغه زخم او درد په علاج پسي اوس ګرځو، چي هغه زخم او درد مو ليدلی هم نه دی؛ نو کوم او څنګه علاج به ئې کوو؟ پر هغه غم ژاړو، چي کېدای شي موږ ته را و هم نه رسېږي.

دا ټولي راتلونکي خبري دي.

هيڅا له پېښي تېښته نه ده کړې.

کله چي پېښه شوه، پر هغه ساعت به ئې غم خورو.

پر ناپېښو شوو، پېښو اوس فکر، اندېښنه کول او زړه خوړل مو اوسنی ډاډ هم رانه اخلي.

نن د پرون او سبا تر منځ دی. موږ بايد د نن فکر وکړو او د نن غم وخورو.

راتلونکی به له راتلونکي سره ګورو.

نن به، د نن لپاره ژوند کوو، د سبا خبري به له سبا سره ګورو.

انګرېزي متل دی، چي:

«څه شی چي مات نه وي، د جوړولو هڅه ئې مه کوه.»

کار کول

ژوند کار دی او کار ژوند.

څوک چې کار نه کوي، ژوندی دی، خو ژوند نه کوي.

کار کول مو ثابتوي، چې موږ فقط ژوندي نه یو؛ بلکې ژوند کوو او ژوند پالو.

کار مو له ډېرو بدمرغیو ژغوري.

نه مو پرېږدي، چې بل ته لاس ونیسو، جرم وکړو او یا نورو ته اړ شو.

له غم، خپگان، غوسې او بېځایه فکرونو مو ساتي.

ژوند په روزگار او فعالیت ودان دی.

هغوی چې کار نه کوي په هدیرو کې پراته دي.

هوښیاران وایي:

«کار هغو ته وسپارئ، چې ډېر کار کوي.» مطلب دا چې هغوی ورسپارل شوی کار نه پرېږدي، سر ته ئې رسوي.

هغه څوک چې کار نه کوي، یا ئې ټالوي او پلمې ورته کوي؛ هغوی ورسپارل شوی کار یا نه کوي یا ئې نیمگړی پرېږدي او یا ئې تر کولو خو، خو او (وبه شي) زیات وي.

فرانسوا ولټېر ویلي دي:

«کار نه کول، له ژوند نه کولو سره برابر دي.»

ده ډېر مصروف او بوخت ژوند درلود.

د ژوند د نورو چارو تر څنگ ئې ۹۹ کتابونه ولیکل.

د ۸۴ کلونو په عمر مړ شو، خلکو ویل: ولټېر دومره مصروفه و، چې مړینې ته ئې هم وخت نه درلود.

بربادي

له ځينو سره چې مينه کوو، خپل زړونه خپله ماتوو.

پر ځينو چې باور کوو خپلې پښې پخپلو تبرونو وهو.

ځينو ته چې زړونه نژدې کوو، خپل زړونه خپله زخم، زخم کړو.

ځيني چې ژوند ګڼو، په دې معنا، چې ځانونه خپله شېبه، شېبه وژنو.

چا ته چې مو ځان او جانان وويل، پوه شئ؛ چې له هم هغې ورځې او هم هغې شېبې مو خپله بربادي پيل کړه.

هر څه هغسې نه دي/نه کېږي؛ څنګه چې ئې موږ غواړو او يا ئې موږ کوو.

ځيني مينې، ويني شي.

ځيني محبتونه دوږخونه شي، چې موږ پکې سوځو؛ شايد يو څوک راته تم شي، خو فقط د يوې تماشې لپاره او بيرته پخپله مخه ځي.

ځيني رابطې فقط او فقط يو مطلب وي؛ خو دا بېله خبره ده، چې دا مطلب ژر پوره شي او که په ځنډ.

ځيني ملګرتياوي او دوستۍ موقتي وي؛ اوږدې او دايمي تمې مه ساتئ او

ځيني اړيکي «پر اور مزل» دی.

دا ومنئ!

دا راسره ومنئ!

هر چا ته ژر زړه مه ورکوئ!

ژر باور پرې مه کوئ!

له هر چا د مينې تمه مه ساتئ!

دلته ډېرو يوازې د مينې نوم اورېدلی دی، مينه پېژني هم نه.

دلته ډېر دي، چې رښتينې مينه نه کوي، فقط د مينې يو کاذب تمثيل کوي.

د چينې پر غاړه ډېر خلک تېرېږي، خو يو، يو پکې تږی وي، چې اوبه ترې وڅښي.

ډېر به ئې د بيې او قيمت پوښتنه کوي، خو خريدار يو وي، چې سودا وکړي.

دا هم مه هېروئ!

ډېر به د مينې او وفا لاپې، شاپې وهي، خو يو، يو پکې اصيل او رښتينی وي، چې رښتينې مينه او وفا وکړي.

ډېر دي، چې د يو چا د زړه د ماتولو او د ژوند د بربادولو مطلب ئې را اخيستی وي.

ډېر دي، چې تا ته به ځان يار، يار ښيي، خو عادت او فطرت ئې د مار وي.

ډېر دي، چې په خوله يو څه وايي، په زړه کې ئې بل څه ساتلي وي.

ډېر دي، چې مخامخ يو رنګ وي، د پردې تر شا بل رنګ لري.

دلته ډېر دي، چې د يوه مخ او يوې ژبې دعوې کوي، خو تر شا ئې سل ژبې او سل نور مخونه ساتلي وي.

چوپتیا

«په سوي رنګ چې مې پوه نشوې

په خوله به نه وایم، د سوي زړه حالونه»

حتا وایي:

«که څوک مو په چوپتیا پوه نشو، په خبرو مو هم نه پوهېږي.»

که څوک ورغبږي او په ژبه خپل درد بیان کړي، په دې ټول پوهېږو.

هنر دا دی، چې د یو چا سکوت درک کړو.

د یو چا له خاموشۍ او چوپتیا پوه شو. د یو چا له څېرې د هغه زړه حس کړو.

ځیني وختونه خاموشي او چوپتیا دومره شور کوي، چې په خبرو کې هم نه وي او سکوت چیغي وهي.

هر وخت په خوله او ژبه خبري مه غواړئ!

ځیني وختونه چوپتیا واورئ!

بڼو ته غور شئ!

سترګي ولولئ!

څېرې ته ځیر شئ!

ډېر وخت خوله پټه وي، د جبر او مجبورۍ مهر پرې لګېدلی وي.

ژبه هیڅ نه وایي، خو چوپتیا خبري کوي.

خاموشي ډېر څه وایي.

باڼه رغبږي او

په سترګو کې کتابونه، کتابونه خبري وي.

د سترګو لوستلو او چوپتیا اورېدلو هنر زده کړئ!

سترګي بدلول

دا راسره ومنئ او ګيله مه ترې کوئ!

د ځينو، ځينو هېرول، مخ اړول او سترګي بدلول ډېر زوړ او پوخ عادت دی.

فطرت او طبيعت ئې همدغسي جوړ وي.

ځيني همداسي دي، چي نور وپېژني/ووينې، موږ هېر کړي.

چي نوري سترګي ووينې، بيا ئې زموږ سترګي په ياد هم نه وي.

«چي نوي سترګي دي پيدا کړې

په زړو سترګو دي اوس پوري کړل اورونه»

دا هغه څوک دي، چي د ډېرو په لټون ئې مرغلري له لاسه وتلي دي. د کم اصلو د څو ورځنۍ يارۍ په دوکه ئې يو اصيل او رښتينی محبت بايللی دی.

په يوه زړه کي يوه مينه، يو جانان او په دوو سترګو کي دوې سترګي ساتل د ډېرو تر وس وتلې خبره ده.

په يوه مخ او په يوه زړه اوسېدل د هر چا د وس خبره نه ده. تر پايه پر خپلو ژمنو درېدل د هر چا کار نه دی.

په دې مه خفه کېږئ او مه فکر خرابوئ، چي ولي داسي کېږي.

دا هغه څوک دي، چي زړونه پلوري او پر محبت ګټې کوي.

که نن د نورو په ليدلو موږ پرېږدي او هر څه بدل کړي؛ سبا د نورو لپاره دوی هم پرېږدي.

څه ښه ئې ويلي دي:

«د هر چا يار د هيچا يار نه دی.»

یو کس

د نیا له میلیاردونو انسانانو ډکه ده.

په دې میلیاردونو انسانانو کې یو، یو کس د زړه تل ته بې اجازې کوز شي او د زړه پر تخت مو پاچاهي کوي.

دا هغه نازولی، منلی او ځانګړی کس شي، چې موږ ئې په ځان او جانان تسلیم کړو.

زړه زموږ، خو واک ئې له ده/دې سره وي.

همدغه یو کس زموږ ټوله دنیا شي.

زړه په همدې یوه کس پوري تړلی وي.

ځان او جهان په همدې دوو سترګو کې وینو.

هر څه/هر څوک مو وي.

د زړه درزا او د تن ساه ئې ګڼو.

لومړی او وروستی اسره مو وي.

دنیا مو له ده/دې سره ودانه او بې ده/دې ورانه وي.

خو حیف، یو وخت پوهېږو (مګر ډېر ناوخته) چې دا هر څه یوه دوکه وه چې ځان ته مو ورکړې وه.

دا دوکه هغه وخت ښه ثابته شي، چې په زړه کې همدغه اباد کړی کس مو له ژونده لاړ شي او یوازي مو پرېږدي.

حتا دا به هم واورئ/ووینئ، همدغه کس، چې تاسو پسي برباد یاست؛ له همدې بربادی مو خوند اخلي.

په کوم اور کې چې تاسو سوځئ، هغه اور ته پوکي ورکوي.

اوښکي

اوښکي يوازي رڼې اوبه نه دي، چي له سترګو راوبهېږي او په ګرېوان کي ورکي شي.

اوښکي عواطف او احساسات دي.

ځيني وختونه فقط دوې اوښکي هم ډېري خبري کوي او ډېر څه ښيي.

ځيني اوښکي په زړونو کي له ځوانيمرګو ارمانونو ړغېږي.

ځيني وختونه اوښکي هغه خبري وي، چي په خوله نه کېږي.

ځيني اوښکي د زړونو ويني، د زړونو اه او فرياد وي.

ځيني اوښکي مجبوري بيانوي.

ځيني اوښکي د خپلي بېوسۍ زړه چاودي کيسې کوي.

ځيني وخت اوښکي هغه رازونه وي، چي په زړونو کي ناويلي پاته وي او تر شونډو نه وي رسېدلي.

ځيني اوښکي فقط پر خپلو کړو پښېماني وي.

ځيني اوښکي د هغو ارمانونو داستانونه دي، چي نيمګړي او په زړونو کي لکه اغزي پاته وي.

ځيني اوښکي د نيمګړي ميني او نيمه خوا محبت کيسې کوي.

دا هم ياد ساتئ، ځيني وخت، ځيني اوښکي فقط د نورو د تېر ايستلو لپاره وي. ځيني اوښکي مصنوعي وي، د يوې کاذبي خواخوږۍ او دروغجني غمشريکۍ په نامه له سترګو څڅېږي.

ځيني وخت اوښکي فقط دروغجن احساسات وي.

مقابل اړخ ته يوه دوکه او

فرېب وي، چي ورکول کېږي.

تجربه

له ژوند سره که په دقت، دقت روان شو، ډېر څه راښيي او ډېر څه به پکي تجربه کړو.

له ځینو تجربو به حتا خوند واخلو، چي د یوه خوندور درس غوندي ډېر څه رازده کړي.

ځیني تجربې بیا پکي یو درد شي، چي یاد دي ئې هره شېبه دردوي.

له ډېرو تجربو سره سره شاید؛

په ژوند کي دا هم تجربه کړې، چي

هغه څوک به دي زړه مات کړي، چي ته ئې په زړه کي ساتې او زړه دي بللی وي.

هغه څوک به دي هېر کړي، چي ته ئې تل یادوې، ځان دي هېر وي، خو هغه دي نه هېرېږي.

هغه سترګي به درنه واوړي او بدلي به شي، چي تا ځان او جهان پکي اباد کړی وي.

هغه څوک به دي باور دړي – وړي کړي، چي تر ځان دي پر ده/دې ډېر باور و.

هغه څوک به دي ژوند ته شا کړي، چي تا ورته ټول عمر انتظار کړی دی.

هغه لوظونه به درسره مات شي، چي له تا سره ئې د پوره کولو لپاره سل او زر قسمونه شوي دي.

هغه وعدې به هېري شي، چي تا ټول عمر ځان او زړه پرې تېر ایستلی وي او

هغه څوک به بدل شوی احساس کړې، چي تا ځان او جانان بللی و.

ناداني

کله، کله سره له عقله او پوهې داسې څه کوو یا غواړو، چې ممکن نه وي.

د ورځې د اسمان ستورو ته ناست یو او شمارو ئې.

تللو اوبو ته وایو، چې ګوندي پر شا راشي.

تېري شوي شېبې او تللي وختونه بیرته پر شا راستنوو.

دا هر څه ناداني او د لېونتوب اوج دی.

څومره ناداني ده!!

چې ښه پوهېږو، له موږه ځیني تللي به هیڅکله رانشي، خو موږ بیا هم په هغه لار کې انتظار ناست یو، پر سر خاورې بادوو او ځان ته د هغو د بیا راتللو دروغجنه تمه ورکوو.

ښه پوهېږو، چې هیڅکله به زموږ نشي، خو بیا ئې هم غواړو او ځان تېر باسو.

ښه پوهېږو، چې هغوی دا لارې او کوڅې له خیاله ایستلي دي، خو موږ بیا هم هغه لارې او کوڅې په انتظار ابادې ساتو.

څومره ناداني ده!!

د هغه چا د بیا لیدو هیله کوو، چې بې خدای په امانۍ تللي دي.

موږ ځان ته شېبه، شېبه همدغه زخم ورکوو، چې زموږ نه دي، خو موږ ئې غواړو.

ګړی پر ګړی پر هغو پرهرونو مالګې دوړوو، چې دوی هېر کړي یو او موږ ئې يادوو.

څومره ناداني ده!!

په هغو سترګو کې بیا خپلې سترګې لټوو، چې بدلې شوي دي.

تېروتلي

له موږ ډېر ځله خپلي توبې بيا بيا همداسي ماتي شوي دي.

موږ ډېر ځله داسي تېروتلي يو.

د هغه ګل پالنه کوو، چي اغزي ئې زموږ په زړونو کي ټوکېږي او ماتېږي خو خوشبويي او رنګونه ئې د نورو وي.

ډېر ځله مو له ليري پر هر ځلېدونکي شي د طلا ګومان کړی وي، خو هر ځلېدونکی شی سره زر نه دی.

ډېر ځله پر هغو وعدو او لوظونو باور کوو، چي هيڅکله پوره کېږي نه ځيني خو هغه وخت لا ماتي وي، چي راسره کېږي.

ډېر ځله پر هغو لارو بيا ځو او راځو، چي زړونه مو پکي مات شوي وي.

ډېر ځله د هغو نامردو انتظار کوو، چي په وعدو پسي وعدې ئې عادت وي خو هيڅکله نه راځي.

ډېر ځله يوې تکراري حتا دروغجني او بې ننګي وعدې هم بيا بيا تېر ايستلي يو.

ډېر ځله مو پر هغه چا بيا باور کړی وي، چي د يو ځل باور وړ هم نه و.

ډېر ځله هغه چا ته بيا بيا درمان وايو، چي د ټکور پر ځای ئې پر يوه زخم بل زخم راکړی وي.

ډېر ځله يوې مطلبي اړيکي ته هم د رښتيني رابطې په نظر ګورو، خو هغه تشه دوکه وي.

ډېر ځله مو داسي چا ته د ملګرتيا لاس ورکړی وي، چي هغه اصلاً نه ملګرتيا پېژني او نه ملګری وي.

ډېر ځله له هغو سره ميني ته زړه ښه کوو، چي اصلاً د ميني وړ نه دي.

فرصتونه

فرصتونو ته مه کښېنئ، چي راشي؛ پسي لاړ شئ او پيدا ئې کړئ!

څوک چي د فرصت په تمه ناست دي، هغوی بايللي دي.

د فرصت هيله او تمه دوکه ده، چي خورو ئې او د قيمتي وخت ضايع کول دي.

ډېرو د فرصت په تمه او هيله تاوان کړی دی.

هوښيار او بريالي هغوی دي، چي له هره فرصته ګټه اخلي.

موږ په دې هيله يو، چي تللی فرصت بيا راشي؛ خو دې ته پام نه کوو، چي يو ځل راغلی فرصت بل ځل نه راځي.

ډېرو له کوچنيو فرصتونو په ګټې اخيستو لوی، لوی کارونه کړي دي؛ مګر ځينو بيا له ډېرو لويو فرصتونو حتا يوه کوچنۍ ګټه هم نه ده کړې.

استاد اسدالله غضنفر ليکي:

«هغه فرصتونه چې زموږ په ژوند کې نه وو دومره دردوونکي نه دي لکه هغه فرصتونه چې زموږ ژوند ته راغلل او و مو نه پېژندل.»

دا هم د استاد غضنفر وينا ده، چي:

«بخت د هر چا د کور دروازه ټکوي خو دا نه ورته وايي چې دروازې ته څوک ولاړ دی.»

بختور هغه دي، چي پر وخت ئې دروازه خلاصه کړه او بخت ئې وپېژانده.

هغوی چي ناوخته دروازې ته راغلي يا ئې بخت نه دی پېژندلی، ډېر زرين چانسونه ئې هم وبايلل.

ډېر په هغو فرصتونو پسي اوس د ارمان لاسونه مروړي، چي په لاس نه ورځي؛ پر وخت ئې ګټه نه ده ترې اخيستې او بې غوري ئې کړې ده.

بايلل

د ګبريال مارکيز وينا ده:

«دا چې خپله ټوله مينه او وفا له يوه چا سره وکړې، دا د دې ضمانت نه کوي، چې هغه هم دا کار تر سره کړي.»

ښه دا ده، چې په حد کې واوسو. دومره هيله او اسره ځان ته ور نه کړو چې سبا بيا تش لاسونه مروړو او هيڅ په ګوتو نه راځي.

د ځينو د تل پاتېدو هيله دوکه ده. دا دوکه ځان ته مه ورکوئ!

مه دا له زړه منئ، چې ټول عمر زموږ دي.

ځيني څه/څوک حتماً زموږ له ژونده وزي، خو دا بيا بېله خبره ده، چې ژر ځي، که وروسته.

د هيچا د تل پاتېدو هيله په زړه کې مه ساتئ او مه دا اسره کوئ، چې ټول عمر به له موږ سره پاته وي.

دا هيله داسې ماتېدونکې ده، چې زړه هم ماتوي او دا اسره داسې نامرده اسره ده، چې په نيمه لار کې مو پرېږدي.

ځيني څه/څوک له اوله د نورو دي، نه زموږ وو، نه زموږ دي او نه له موږ سره د پاتېدو هيله او نيت لري.

شايد ځيني خلک د لږ وخت لپاره زموږ ژوند ته په بل نيت راغلي وي؛ ځکه ځيني خلک يو ځيز اخلي هم نه، خو بيه پوښتي او ګوري ئې.

هر چا ته به د خريدار په نيت نه ګورو.

نه به له هر چا د پاتېدو هيله کوو او نه به د پاتېدو لپاره زارۍ ورته کوو.

ښه دا ده، چې د بايللو جرات هم زده کړو. که يوه ورځ څه/څوک بايلو، ښه په جرات ئې وبايلو.

زړه

هر انسان يو زړه لري.

يو زړه د يوې مينې کور دی.

په يوه زړه کې يو جانان ځايېږي.

«دا يو مې تن دی، يو مې زړه دی

يو پکې يار دی ډېر په ناز به ئې ساتمه»

زړونه سمبال وساتئ! که ئې ساتلای نشئ، نو له زړونو بازارونه مه جوړوئ چې خلک ورته راځي، سوداګاني پکې کوي او پر خپله مخه ځي.

هغه څوک په زړه کې وساتئ، چې ستاسو د زړه قدر وکړي او ستاسو زړه پرې پاللی وي. هغه چا ته زړه ورکړئ، چې دا ائينه ماته نه کړي او دا کعبه ودانه وساتي.

ډېر دقت کوئ او په ډېر احتياط قدم اخلئ!

هر څوک د دې لياقت نه لري، چې يا زړه ورکړو يا ئې په زړه کې وساتو.

د ډېرو همدغه شغل دی، چې له يوه زړه وزي، بل ته ځي.

د ډېرو همدغه کار دی، چې پر يوه زړه لوبې وکړي.

زړه د ښو او اصيلو خلکو ځايونه دي.

د ښو او اصيلو خلکو ځايونه کم اصلو او کم ظرفو ته مه سپارئ!

هوښيار اوسئ!

ډېر په دې پسې ګرځي، چې يو زړه مات، مات کړي او بيا ئې ننداره ته کښېني.

هيڅا ته دومره وخت او چانس مه ورکوئ، چې له زړه ماتولو مو هم خوند واخلي او هم ئې بيا تماشې کوي.

د وصال خواږه

عجيبه ده!!

څوک چې تر ټولو ډېر نژدې راسره وي، تر هر چا ډېر رانه ليرې شي.

چا، چې تر ټولو ډېر وخت راسره تېر کړی وي؛ هغوی مو تر ټولو ډېر يوازې پرېږدي.

چا، چې څومره ډېره مينه راکړې وي؛ هغومره ډېر دردونه د هغو وي، چې موږ ته ئې ډالۍ کړي دي.

هغوی چې د وصال ډېر خواږه ئې راکړي دي؛ د هجران او بېلتانه تراخه هم دوی راکوي.

هغوی چې راسره خندلي ئې دي، دوی مو مجبور کړي، چې بغير له دوی ژوند په ژړا ولمانځو.

هغوی د خپلي جدايۍ په چاړه حلال کړو، چې ويل به ئې: هيڅکله به جدا نشو.

هغوی د يوازيتوب جهنم ته گزار کړو او د تنهايۍ په بلا مو خوري، چې ډاډ به ئې راکاوه؛ هيڅ وخت دې يوازې نه پرېږدو.

هغوی چې خواږه وختونه راسره تېر کړي وي؛ خوږې خاطرې ترې لرو، د هغو له تللو او بايللو وروسته خواږه وختونه ئې دردونه او خوږې خاطرې ئې زهر، زهر يادونه شي، چې شپه، شپه مو وژني.

دا به تجربه کړئ، چې

د شکسپېر په وينا:

«د ژوند غمگيني او ترخې شېبې به له هغه چا تجربه کړې، چې د ژوند خوږې شېبې دې ورسره تېرې کړې وي.»

د میني وقار

د خدای دنیا ډېره لویه ده.

ځان تر یوه چا مه رامحدودوئ!

حُسن او ښکلا پر خپل ځای، د میني عظمت او مقام پر خپل ځای دی.

کله چي څوک درنه بې پروا شول، تاسو ئې هم پروا مه کوئ!

که چا سترګي بدلي کړې، تاسو زړونه بدل کړئ!

که چا مخ واړاوه، تاسو لار ترې واړوئ!

که چا مو ژوند ته شا کړه، تاسو هم راوګرځئ او بې هغو ژوند کول زده کړئ!

هیڅکله چا ته دومره ارزښت او درناوی مه ورکوئ، چي ستاسو حیثیت پکي خاوري کېږي.

د ښایست نه، د میني عظمت ومنئ!

هیڅکله تر یو حُسن خپله رښتینې مینه او رښتیني احساسات مه قرباني کوئ!

د تولستوی وینا ده:

«له ښکلا مینه نه زېږي، دا مینه ده چي ښکلا زېږوي.»

هر ښایست زوال لري، خو مینه زوال نه مني.

د حُسن غرور ته د میني وقار مه ټیټوئ!

حمزه بابا وایي:

حُسن که غرور لري، وقار د میني هم شته
ستا ګونځي په تندي کي، زما ګونځي په شمله کي

د ښکلا په مخ کي د میني شمله تل دنګه وساتئ!

درد او زخم

هر چا ته مه ژاړه!

هر څوک ستا د قیمتي اوښکو قدر نه لري او نه هر څوک داسي دی، چي ستا اوښکي به وچوي او رښتینې دلاسه به درکوي.

د چارلي چاپلین وینا ده:

«څومره چې خلکو ته خپل احساسات وایې، هغومره د ځان زورولو لارې ورښیې.»

ځیني وخت موږ پخپل لاس خلکو ته دا ورښیو، چي څنګه مو وزوروي او څنګه مو زړونه مات کړي.

هر چا ته خپل درد مه وایه!

هر څوک طبیب نه دی.

هر څوک دارو درمل نه لري او هر څوک ستا د درد علاج نشي کولای/یا ئې نه کوي.

هر څوک دا هنر نه لري، چي ته لاس ورکړې او هغه دي زړه حس کړي.

ځیني انسانان د خواخوږۍ په نامه په دې پسي ګرځي، چي د یو چا درد ځان ته معلوم کړي او بیا بیا ئې ودردوي.

حتا ځیني له ځانونو سره مالګي ګرځوي؛ دومره غواړي، چي د یو چا زخم وویني او پرې و ئې پاشي.

چي وس مو کیږي، خپل دردونه او زخمونه چا ته مه ښیاست. ځینو زخمونو ته وژاړئ او پخپلو اوښکو ئې ټکور کړئ!

د ځینو دردونو غوره علاج دا دی، چي زغمې به ئې؛ بل ته په ویلو او بیانولو شاید نور هم ودردیږې، خو ټکور نشې.

ناکامي

ناکامي هغه کلمه ده، چې د کاميابۍ د کلمې په خوند او ارزښت مو پوهوي.

هر وخت او هر ځای کاميابي په دې معنا چې د کاميابۍ په رښتيني خوند او ارزښت نه يو پوه شوي.

له ماتي او ناکامۍ مه ډارېږئ!

په هره ناکامۍ کي کاميابي پټه ده او په هره ماته کي بريا نارې وهي.

فکر داسي مه جوړوئ، چې همېشه دي بريا او کاميابي وي.

ژوند همېشه ګټه او برياليتوب نه دی.

ډېرو ماتو برياوي زېږولي دي او ډېر ځله ګټه په تاوان شوې ده.

هره ناکامي دا راښيي، چې کاميابي او بريا چېري او څنګه تر لاسه کړو؟

ماته هيڅکله په دې معنا نه ده، چې ته بيا نه بريالی کېږې؛ بلکي د برياليتوب لپاره نوري ډېري لاري ـ چاري درښيي.

کنفيوسيوس وايي:

«زموږ تر ټولو لويه بريا دا نه ده، چې موږ هيڅکله ماته نه خورو؛ بلکي دا ده، چې له هر ځل غورځېدو وروسته راپورته شو.»

چې تراخه و نه خورو، له خوږو خوند نشو اخيستای.

چې و نه ژاړو، خندلای هم نشو او چې په تياره کي ايسار نشو، د رڼا په ارزښت نه پوهېږو.

هره ناکامي د کاميابۍ لارښود دی.

ماته او ناکامي مو پر هغو لارو برابروي، چې کاميابۍ او بريا ته تللي دي.

د دنیا دود

دا سوی اه او فریاد هسي له دردېدلو او خوبرمنو زړونو نه دی راپورته شوی چي وايي:

«دوه زړونه سره یو کړي، دوه زړونه کړي جدا
عجبه زمانه ده، هم دا کوي، هم دا»

دنیا ړنده ده.

ځیني عجیبه ړندې فیصلې کوي.

په دې خوشحاله وي، چي دوه زړونه ئې یو ځای کړل، خو دا بیا نهویني چي دوه زړونه ئې مات هم کړل.

دوه زړونه پیوند کړي او دوه زړونه بېل کړي.

د دوو مینو په زړونو اور پوري کړي او ټول عمر ئې په یو بل پسي ورنځوي.

دوه زړونه د بېلتانه په لمبو لولپه کړي.

دوه ژونده اغزي، اغزي کړي.

څلور سترګي وژړوي.

د دوو مینو زړونو ارمانونه ژوندي تر خاورو لاندي کړي او دوه مینان ټول عمر د یو بل د ارمان په دار وځنګوي.

د ژوندانه ځیني دودونه ډېر ظالمانه او زوروونکي دي. ډېرو مینو جوړو دا ظالمانه دودونه په پټه خوله زغملي دي.

دا هم د ژوندانه یو ډېر دردوونکی او زړه ماتوونکی دود دی، چي:

«له چا سره چې مینه لرې هغه له تا سره مینه نه لري. هغه چې له تا سره مینه لري، ته ورسره مینه نه لرې او چې دواړه سره مینه ولري، یو بل ته نه رسېږي.»

ملګرتیا

د خدای جل جلاله نعمتونه ډېر دي، خو ځیني نعمتونه بیا ډېر په ګرانه پیدا کېږي؛ لکه نن ـ سبا ښه ملګري. ښه ملګری ښی لاس دی.

د ښو او درنو ملګرو، ملګرتیا پر مادیاتو نه وي ولاړه.

ښه ملګري په ښو او بدو دواړو ورځو کې درسره وي.

هوښیاران وایي:

«یو ښه کتاب د سلګونو ښو ملګرو سره برابر دی؛ مګر یو ښه ملګری د زرګونو کتابتونونو سره برابر دی.»

د ملګرتیا په نوم به ډېر درسره رابطې ساتي او د ملګري په نامه به ډېر ځان درپېژني؛ خو نه هره رابطه د رښتیني ملګرتیا لپاره ده او نه هر څوک واقعي او رښتینی ملګری وي.

لاندې حکایت ولولئ!

ټول پېغام او فلسفه ئې په وروستۍ کرښه کې ده.

«دوه کسه د لارې ملګري وو. ناڅاپه یږه په مخه ورغله دا یو هلته نژدې ونې ته وخوت او په څانګو کې یې ځان غلی کړ. هغه بل چې د تېښتې لوری ونه لید، په مځکه وغځېد او سترګې یې پټې کړې،لکه څوک چې مړ وي.

یږه ورته ودرېده، ښه ورنژدې شوه، ورپوز یې ورپورې وموښه، بوی یې کړ، سا ته یې ځیره شوه، خو په پراته بنیادم کې یې نه حرکت ولید او نه په دې پوه شوه چې سا باسي.

ده ځان مړ اچولی و او سا یې دومره ورو ایستله چې یږه نه ورته متوجه کېده. یږه شېبه نیمه هلته ودرېده او روانه شوه.

یږه چې له سترګو پنا شوه، په خاورو کې پروت سړی راپاڅېد، جامې یې وڅنډلې.

هغه بل هم له ونې راکوز شو او ده ته يې وويل: يرې چې سر درنژدې کړی و، څه يې درته ويل؟

ده ځواب ورکړ: نصيحت يې راته وکړ چې هيڅ وخت له داسې چا سره مه ملگری کېږه چې په سخته شېبه کې دې يوازې پرېږدي.»

(د زرو هېندارو کور/د استاد غضنفر ژباړه)

ياد لرئ!

د ځينو رابطې تر يوه مطلبه وي، چې مطلب ئې پوره شي، رابطه ئې هم ختمه شي.

په دې پسې مه گرځئ، چې سلگونه ملگري پيدا کړو، اصل هنر او کمال دا دی، چې يو ملگری سل کاله وساتو او داسې ملگرتيا وکړو، چې پر يو بل وياړو.

رښتينې ملگرتيا ډېره سخته او دروند بار دی؛ هر څوک ئې د وړلو توان نه لري.

دا هم ياد لرئ، په ځينو ملگرتيا او په ځينو ملگري بدنامه وي.

ملگری او ناملگری وپېژنئ!

مه هري رابطې ته د ملگرتيا نوم ورکوئ او مه له هر چا د ملگري تمه کوئ!

څه ښه ئې ويلي دي:

«په ډېرو څه کوې، بلا دي واخلم
ملگری يو ساته، خو نر ئې ساته»

ژوند همدا...

ژوند همدا دی.

کله زحمت وي، کله راحت.

کله د جنت یوه نظاره شي، کله د دوږخ تاو.

کله به له خوښۍ دومره وخاندې، چي زړه دي درد وکړي او کله به بیا دومره ودردېږې، حتا اوښکي به نه لرې، چي وژاړې.

کله به سرسري زخمي شې او کله به دي زخم ډېر ژور وي.

کله به له وړو او کوچنیو ستونزو سره مخامخ شې؛ کله به بیا لویي ستونزي لار درته نیسي.

شاید کله پردي په ښه درشي او کله به خپل مخ درنه واړوي.

کله به ډېر څه لرې، خو کله به بیا هیڅ هم نه وي درسره.

د دغو ټولو تر منځ باید توازن وساتو. داسي نه، چي یا په یوه خوا کي ورک شو، یا مو بله خوا په مخه کړي.

وړې پېښي داسي نشي، چي لویو پېښو ته مو مات کړي.

داسي نه چي په وړو کارونو کي داسي مصروف شو، چي لوی کارونه رانه پاته شي.

د لږ څه په هیله مو ډېر څه له لاسه ووزي.

هیڅکله دي داسي ونشي، چي

«په وړو خبرو زړه خورو، لویو پېښو ته بیا زړه نه لرو.»

دا باید یاد ولرو.

وړې ستونزي او واړه مشکلات مو دې ته چمتو او جوړوي، چي غټ مشکلات بیا په لوی زړه وزغمو.

زوروونکې...

 څوک چې مور غواړو او مینه ورسره کوو؛ حتماً نه کېږي، چې زموږ دي هم شي او یو بل ته دي ورسېږو.

په دې دروغجنه تمه باور مه کوئ او دا دوکه ځان ته مه ورکوئ!

ځیني لنډه موده زموږ ژوند ته د دې لپاره راځي، چې په بیرته تګ مو یوازي زړه مات کړي او له مات زړه سره مو پرېږدي.

څوک چې مو خوښ دي او په زړونو کي مو دي، دا په دې معنا نه، چې ټول عمر به هم زموږ وي او له یو بل سره به یو.

حتا ځیني به ډېر نژدې هم راسره وي، د لېونتوب تر کچ به مینه، اخلاص او وفا هم ورسره لرې، خو دا مو زړه منلې وي، چې هیڅکله به نه یو بل ته ورسېږو او نه به زموږ د ژوند ملګري شي.

دا حالت نو یوازي د خپل زورېدو او بربادېدو تماشه ده، چې کېږي.

د ګبریال مارکیز خبره:

«تر ټولو زوروونکې دا ده، چې په څنګ کي درسره وي، خو ښه پوهېږې چې هیڅکله به ستا نشي.»

ژوند داسي ډېري میني او محبتونه نیمه خوا پرېښي دي.

داسي ډېر زړونه د بېلتانه په تېغ پیودلي دي او د سره انګار له پاسه وریتېږي.

دنیا له ډېرو داسي جوړو ډکه ده، چې مین پر یوه وي او ژوند له بل سره تېروي.

داسي ډېر یو بل ته د رسېدو د ارمان په دار شپېه، شپېه ځانګي او هره لحظه د یو بل د بېلتانه زخم خوري او دردېږي.

خپل عمل

هر انسان د خپل عمل او کردار مسؤل دی.

که ښه کوي، که بد؛ گټه او تاوان ئې ده ته رسېږي.

که دی نورو ته ضرر نه رسوي، دی به هم د نورو له ضرره په امن وي.

لکه پر دې دنیا چي د هر انسان خپل کور دی، خپله لار ئې ده؛ دغسي ئې گور هم جلا دی.

هیڅ انسان د بل انسان په گور نه ننوزي او نه ئې له بل انسان سره د کړي عمل حساب او کتاب کېږي.

خو دا هم ده، چي

د ځینو انسانانو فکر داسي جوړ وي، چي ده ته رسېدلی تاوان د نورو پلان دی. خپله ناکامي پر نورو تپي.

ځان سلامت او نور ملامت گڼي.

داسي هم کېږي،

ځیني وختونه انسان خپله، خپل ځان ته ضرر رسوي. له خپلي لمني اور واخلي.

په هغه کوهي کي ولوېږي، چي خپله ئې کیندلی وي.

په هغو ځنځیرونو کي بند شي، چي پخپل لاس ئې جوړ کړي وي.

د هغو خبرو له پوره نه خلاصېږي، چي له خپلي خولې ئې وتلي وي.

داسي نه ده، چي همېشه ضرر او مشکل له نورو پېښېږي.

ډېری وخت انسان خپل کرلي رېبي.

له خپله لاسه ورپېښه وي.

د خپلو کړو ـ وړو پایله او د خپل عمل، عکس العملویني.

خپل کردار ئې د لاري مل وي.

ځيني وختونه بيا داسي هم وي، چي

ډېر پخپل هغه بل کړي اور کي سوي دي، چي د نورو د رڼا لپاره ئې بل کړی وي.

د خپلو ښو له لاسه بد ويني.

خپلو نېکيو او ښېګڼو د بديو په ټال ځنګولي دي.

خپل خير ورته بلا شي.

له خپل اخلاصه زورېږي.

خپل صداقت او رښتينولي ئې ژړوي.

خپل کړی باور زخم ورکړي.

هسي نه وايي: ونه چي په کوم تبر وهل کېږي، د همدې وني له لرګي جوړ شوی وي.

په يوه ارمني کيسه کي راځي، چي:

«ګوربت په فضا کې په غشي ولګېد. غشي يې سينه ورسوری کړه. د رالوېدو په وخت يې غشي ته وکتل، چې د ګوربت له وزورنو جوړ و. له ځان سره وچغېد، ويې ويل: زه پخپله د خپل مرګ سبب يم، مرګ پر ما!.»

(د زرو هېندارو کور/د استاد غضنفر ژباړه)

منزل ته...

ته به غواړې، یو کار پیل کړې او منزل ته ځان ورسوې. ځینې خلک به دي واقعاً تشویق کړي.

منزل ته د رسېدو لاري چاري به دروښيي.

نېکه او د خیر مشوره به درکوي.

دې ته به دي جوړ کړي، چي اوس کار پیل کړې او مخ پر منزل روان شې.

منفي فکر نه درکوي او نه داسي څه درته وايي، چي تا زړه ماتی کړي.

ستا پرمختګ ته خوشحاله کېږي.

له زړه غواړي، چي کار پیل کړې او منزل ته ورسېږې.

برعکس داسي خلک هم شته، چي په پیل کي دي لا دوه زړی کړي.

منفي درته ږغېږي.

غواړي پښېمانه دي کړي او له خپلو هڅو لاس واخلې.

ممکن درته ناممکن کړي.

اساني چاري درته ګراني کړي.

سیده لاري درته کږې ـ وږې کړي.

دې ته دي ودروي، چي هر څه پرېږدې، تش لاسونه کښېنې او د ناکامۍ تماشه دي وکړي.

له دې منفي فکره خلکو او منفي خبرو د خلاصون لار دا ده، چي ته مخته ځه او خپلي هڅي رواني وساته.

پر دغو خبرو ځان داسي کوڼ کړه، چي هر څه سرچپه اورې.

چي وايي، نه کېږي؛ داسي ئې وګڼه، چي وشول.

چي څوک منفي خبري کوي، مثبتي ئې اوره.

ناممکن ئې په ممکن تعبیروه.

خوند هله کوي، چي دوی دي ناکامه ګڼي او ته کامیابه شې.

خوند دا دی، چې دوی دې ناکامۍ او پر شاتګ ته ناست وي؛ خو ته د خپلې کامیابۍ او پرمختګ زینې ورکړې او ننداري ته ئې راوغواړې.

لاندې حکایت همدغه رنګ لري:

«د چونګښو ډله په ځنګل کې د کندې په غاړه روانه وه. دوه پکې کندې ته ولوېدې. دواړو هڅه وکړه چې راوخېژي خو کنده خورا ژوره وه. خورا ستومانه شوې. ملګرو یې ورته وویل: راوتلی نه شئ ځان مه پعذابوئ! مګر دوی یې خبره، ونه منله. د کندې په غاړه ولاړو چونګښو یو ځل بیا اواز وربانديې وکړ چې راوتل مو نشته، ځان مه پعذابوئ، ولې مرګ ته بې تکلیفه غاړه نه ږدئ!

دا یوې چونګښې هڅه بس کړه، مرګ یې نژدې ولید، زړه یې واچاوه، مړه شوه. مګر هغه بلې د کندې په نیغو دیوالونو ناکامې راپورته کېدا ته دوام ورکړ. په دیوال به لکه شوه، راوبه ښویېده، بیا به یې زور وواهه بیا به راولوېده او په دې منځ کې به د کندې د غاړې چونګښو دم په دم خواستونه ورته کول چې خدای ته وګوره، ځان مه پعذابوه، مرګ حق دی، هغې بلې ته وګوره چې هوښیاره وه ځان یې په تکلیف نه کړ.

مګر دې خپلې هڅې کولې. په سلګونو ځله وغورځېده، وپرځېده او اخر وتوانېده چې له کندې راووځي.

نورو چونګښو ورته وویل: زموږ خبرو ته دې ښېخې اهمیت نه ورکاوه.

دې ورته وویل: زه په غوږو درنه یم. اټکل مې کاوه چې شاباسی راکوئ، هڅوئ مې.»

(د زړو هېندارو کور/د استاد غضنفر ژباړه)

سکوت

وایي:

«ځینې وخت اړ یې، چې له خبرو لاس واخلې او سکوت وکړې؛ ځکه هېڅ کلمه یې نشي بیانولی، چې پر زړه دې څه تېرېږي؟»

دا زده کړئ!

د هر څه اظهار په خبرو نه کېږي.

هر څوک په خبرو نشئ پوهولای!

هر وخت دي خبري، احساسات تر نورو نشي رسولای او نه دي نور په درد شریکولای شي.

حتا د ځینو خلکو د خبرو ځواب هم په خبرو نه کېږي.

پټه خوله به پاتېږې او هیڅ به نه وایې.

ډېر وخت سکوت ته اړتیا وي، چې یو څوک دي درک کړي.

ډېر وخت چوپتیا مهمه وي.

خاموشۍ ته اشد ضرورت وي.

یوازیتوب او تنهایي پکار وي.

ځیني دردونه انسان داسي ودردوي، چې کلمې هم ترې هېري کړي، چې خپل درد څنګه بیان کړي؟

د خپل درد او خوږ اندازه چا ته څنګه وښیي؟

خپل دروني کیفیت څنګه ووایي؟

ځیني وخت انسان له یوه انسانه زخم وخوري؛ مګر د هر انسان په لیدو څړیکي، څړیکي شي.

یو ځل دوکه شي، خو هر ځل وېره لري.

یو انسان ئې باور مات کړي، خو پر هر چا بې باوره شي.

دا او ځيني نور داسي زخمونه او دردونه وي، چي انسان يوازي، خاموش او چوپ کړي.

خو موږ په يوې داسي بې احساسه او بې هنره ټولنه کي ژوند کوو، چي د يو چا خاموشي او سکوت نشي درک کولای.

د چا درد نشي احساسولای.

د چا غم نه ويني.

د چا په ستونزو نه پوهېږي.

که غم په خندا تېروې، وايي: خوشحاله دی.

که ژاړې، کمزوری دي ګڼي.

که يوازيتوب غوره کړې، وايي: مغروره دی.

که پر درد چوپ او غلی شې، وايي: خوند ترې اخلي.

که پر ستونزو او مشکلاتو صبر او زغم اختيار کړې، وايي: بې غمه دی.

يو څوک درک کول، هنر دی، خو دلته دا هنر نشته.

ژبــه

زه په ترخه خبره مرم، عمر دراز مروته

زما د قتل دېر سوچونه دي ياران نه کوي

اروانښاد عمر دراز مروت

پښتانه متل کوي:

«د توري زخم جوړېږي، خو د ژبي نه.»

له همدې پوهېدای شو، چي ژبه تر توري تېره او وار ئې خطرناک دی.

دا چي ژبي ته دوه دېرش غاښونه په قهر دي، سبب ئې دا دی، چي زياتي ستونزي انسان ته له خپلي ژبي زېږېدلي وي.

ځيني وخت د ژبي له لاسه غاښونو ګزار خوړلی وي.

د ځينو انسانانو ژبي ماران وي.

له هري خبري سره زهر پاشي او لکه لړم ګزار کوي.

هغه زخمونه چي ژبي په زړونو کي جوړ کړي دي، تر اوسه ويني ترې څڅېږي.

اوس هم څړيکي او دردونه کوي.

اوس هم تازه دي.

ځيني وخت ځيني خبري، خبري نه وي؛ په زهرو لړلي غشي وي، چي د انسان په زړه کي ښخ شي.

ټول عمر دا زخم، زخم پاته وي او جوړېده نه لري.

ځينو خبرو لاس/سر مات کړی دی، ځينو باورونه او ځينو بلکل زړونه دړي، وړي کړل.

لطفاً! له ژبو توري مه جوړوئ، چي زړونه پرې زخمي کړئ!

په ژبه او خبرو د خلکو په زړونو او ذهنونو کي زهر مه پاشئ!

«د بدي خبري عمر سل کاله دی.»

د لاس ګزار پر جسم، خو د ژبې ګزار پر زړه لګېږي.

د ځینو خبرو کولو مخکې باید فکر وشي، چې څه وایم، ځکه له خولې وتلې خبرې بیرته نه راګرځي. په تېره بیا تېره، کړه او ترخه خبره.

ځیني خبري، خو بلکل خلک وژني!

چې یو ځل د چا زړه پرې بد او مات شي، بیا نو څه معنا؟ که ژبه پرې کړئ او خولې ماتې کړئ!

«د جانان زړه دې رانه بد کړ

د ژبې سره په قینچې دې پرې کومه»

څومره ښه ئې ویلي دي:

«ځینې خبرې روغ زړونه ماتوي او ځینې خبرې مات زړونه رغوي.»

کاش

انسانانو داسې خبرې کولای، چې

زخمي زړونو ته درمل شي.

خفه زړونو ته خوښي ورکړي.

ناامیده زړونو ته امید او تسلي وبخښي او

مات زړونه پرې ورغېږي.

په همدې هیله!

ملګری

وايي:

«که څوک بې عیبه ملګری لټوي، بې ملګري به پاته وي.»

هیڅ انسان بې عیبه او بشپړ نه دی.

هر انسان نیمګړتیا لري.

په موږ کي هم ښکاره او پټې، ډېري/لږي نیمګړتیاوي شته، خو دا چي موږ ئې نه وینو یا نه راته ښکاري یا نه وایو، دا بېله خبره ده.

«خپل عیب د ولو منځ، د بل عیب د کلو منځ»

د یوه عیب په خاطر یوه ملګرتیا ختمول یا ملګری له لاسه ورکول هیڅ منطق نه دی.

موږ له بله د ښه ملګرتیا هیله کوو، خو دې ته اکثره پام نه کوو، چي نور هم له موږه دا هیله او توقع لري.

که موږ ښه ملګری غواړو، بل هم بد ملګری نه خوښوي.

د نورو د عیبونو د پلټلو او د نیمګړتیاوو د بیانولو پر ځای باید خپل ځان اصلاح کړو او ځان د یوه غوره ملګري پر معیار برابر کړو.

د یوه عیب په خاطر باید ملګری پرې نږدو. ښه دا ده، چي د هغه عیب د اصلاح کولو کوښښ ئې وکړو.

که د یوې نیمګړتیا په وجه ملګرتیا پرېږدو او د یوه عیب په سبب له ملګري لاس اخلو؛ په دې باید پوه یو، چي ټول عمر به نه ملګری ولرو او نه به ملګرتیا وکړو.

د عیبونو په وجه ملګري مه پرېږدئ!

د عیبونو د اصلاح کولو له لاري ئې ملګرتیا وپالئ او ملګري جوړ کړئ!

يوازيتوب

يوازيتوب ممتازه!

څه مزيدار عذاب دی

ممتاز اورکزی

يوازيتوب او تنهايي که عذاب دی، خو هلته خوندور او په زړه پوري شي چي وپوهېږې، ستا هيله ترې څه ده او خلک څه کوي؟ دلته بيا د يوازيتوب او له ځينو د ليريوالي قدر ښه معلومېږي.

له هغو سره تر اوسېدو يوازيتوب غوره دی، چې درک کولای دي نشي.

ځيني دي پخپل چال او چلن هم دې ته مجبوروي، چې ځان يوازي کړې او تر دوی تنهايي درته ښه وبرېښي.

له ځينو خلکو که ليري شئ، پر ځان به رحم وکړئ او د هغو دغه سزا بس ده.

له هغو خلکو سره تر ناستي ــ ولاړي، راشي ــ درشي، چې نه ترې څه زده کېږي، نه دي درد پرې دوا شي، نه دي ښه ورځ پرې ښکلې وي او نه دي په بده ورځ حاضر وي؛ زر ځله دا ښه ده، چې يوازي يې او څوک و نه لرې.

له يوازيتوب سره بايد ځان عادت کړو؛ ځکه يوه نه، يوه ورځ مو تر هر چا رانژدې کس هم پرېږدي او مجبوراً يا قصداً ځي. حتا خپل سيوری هم همېشه نه وي راسره، په تياره او سيوري کي مو پرېږدي.

انسانان يوازي نړۍ ته راځي، يوازي بيرته ځي؛ نو دا څو ورځني ژوند کي هم بايد لږ/ډېر يوازيتوب تجربه کړي او د يوازي ژوند له خونده/عذابه خبر شي.

د حُسين پناهي په وينا:

«ځينې وخت ښه دی، چې هېڅوک ونه لرې. تر ځينو خلکو يوازيتوب ډېر ښه دی.»

یوازیتوب په دې هم ښه دی، چې د چا د تللو/بایللو وېره نه لرې. له دې بېغمه یې، چې څوک به وبایلم/رانه لاړ به شي.

حتا د ځینو تر نه درلودو یوازیتوب په دې هم ښه دی، که یو وخت څوک درنه وپوښتي، چې هیڅوک دي نه درلودل؟ ته بې ځوابه شې او که رښتیا وایې، شاید د مین/میني، یار، دوست او ملګري نوم بدنامه شي.

له دې سره سره باید یوازیتوب د دې لپاره هم تجربه کړو، چې د ژان پل سارتر خبره ده:

«کله وخت باید له ځانه د یوازیتوب دېوال چاپېره کړو؛ د دې لپاره نه، چې له خلکو لیرې شئ؛ بلکې د دې لپاره، چې څوک ستا د لیدو لپاره دا دېوال نړوي؟»

حالات

انسان په ژوند کې له بېلابېلو پېښو، ستونزو او مشکلاتو سره مخ کېدای شي.

مختلف حالاتويني او بېلابېل وختونه باندي راځي.

کله دومره خوشحاله وي، چي له خندا ئې خوله نه راټولېږي او کله بيا دومره خفه او غمجن شي، چي ژړلای هم نشي.

کله ئې دواړه لاسونه ډک وي او کله بيا په يوه لاس کي هم هيڅ نه لري.

کله نورو ته څه ورکوي او کله ئې بيا بل ته لاس نيولی وي.

کله درياب، درياب گرځي او کله بيا کرياب، کرياب ناست وي.

هر حالت او پېښه انسان ته يوه تجربه ده او ډېر څه ترې زده کولای شي.

ژوند که يو حال وای، تغير ئې نه کولای، انسان ته ژوند ډېر سختېده.

دا ښه دی، چي هر حالت تېرېږي او بل راځي.

دغسي مختلف حالات انسان جوړوي. انسانانو ته د نورو حالتونو قدر ورمعلوموي. دا ورښيي، چي له هر ډول حالت سره ځان عيار کړي او په هيڅ حالت کي ځان و نه بايلي.

مه په ډېره خوشحالۍ کي ځان بايلئ او مه له ډېري پرېشانۍ او غمه هر څه ته شا کوئ! مه د خوړو پر موقع تراخه هېروئ او مه خواږه له ياده باسئ چي له ترخو سره مخ شئ!

د ډېري، خو موقتي گټي لپاره په لړه، خو دايمي گټه سودا مه کوئ! د لږي خوشحالۍ او خندا په خاطر ځان تلپاتي درد او غم ته مه قرباني کوئ!

ځينو پېښو، ستونزو، سختيو او حالاتو ته ځان سمندر کړئ، چي هر څه درباندي راشي، ټول وزغمئ، هيڅ نښه ئې هم درباندي پاته نشي؛ خو ډېر څه ترې زده کړئ! که ځان سمندر نه کړو، ډېري وړې ستونزي او کوچني مشکلات مو هم اغېزمنولای او هم مو د ژوند خوند او رنگ پيکه کولای شي.

لاندي حکايت ولولئ! يو سمندر پېغام او مفهوم لري.

«بوډا راهب خپل شاګرد ته چې د ژوند د رازونو په زده کړه پسې سرګردانه و، وويل: هغه د مالګې کڅوړه راوړه!

شاګرد مالګه راوړه. هاله بيا استاد ورنه وغوښتل چې په پياله کې اوبه راوړي. شاګرد اوبه هم راوړې او د راهب مخ ته يې کېښودې.

راهب يوه چونډۍ مالګه په پياله کې واچوله. مالګه يې په کاچوغه باندې په اوبو کې حل کړه او شاګرد ته يې وويل: اوس يې وڅښه!

شاګرد يو غوړپ وکړ، پياله يې بېرته په ځمکه کېښوده، استاد ته يې وويل چې: ډېرې تروې دي، د څښلو نه دي.

راهب ورته وويل: راځه ځو د سين غاړې ته.

دواړه پاڅېدل. راهب د مالګې کڅوړه هم ورسره واخيسته. د سين غاړې ته چې ورسېدل، راهب د مالګې ټوله کڅوړه په سين کې تشه کړه او شاګرد ته يې وويل: اوس دوه، درې لپې اوبه وڅښه!

شاګرد د سين په غاړه کښېناست او درې لپې اوبه يې وڅښلې.

راهب ورته وويل: څنګه څښل کېږي؟ تروې خو نه دي؟

شاګرد ځواب ورکړ: نه، نه ښې خوږې دي.

راهب ورته وويل: زلمکيه، په ژوند کې سين اوسه، پياله مه اوسه! د ژوند مشکلات مالګه وګڼه. سين د کڅوړې ټوله مالګه وزغمله، خو د پيالې اوبه له يوې چونډۍ مالګې سره تروې شوې او له څښلو ووتې.»

(د زرو هېندارو کور/د استاد غضنفر ژباړه)

حُسن او رنګ

د حُسن د مقدار او د معیار پیمانه نه وي

والله چې ما به سترې کړې په شمار ستا باڼه

اقبال شاکر

تور، سپین، سور، غنمرنګ او نور رنګونه د ښایست معیار نه دی، چې موږ یو رنګ او ښایست سره وتړو.

ډېر ځله داسې شوي دي، چې له سپین مخه بې اختیاره مخ په تور او غنمرنګ پسې واوړي.

سپین او سور نه په زړه کې وي او نه په خیال کې، مګر په تور جانان پسې زړه لمبه، لمبه وي.

د غنمرنګ په انتظار کې ځوانۍ لوګی، لوګی شوې.

د سرو او سپینو زړه په تور او غنمرنګ پسې زخم، زخم وي.

ښایست په یوه رنګ کې نه؛ بلکې په ټولو رنګونو کې دی یا په هر رنګ کې دی.

د مجنون په اړه مشهوره ده، چې:

« مجنون ته چا ویل: چې ته په دې تورکۍ لیلا پسې ولې دومره لېونی، غمجن او سرګردانه یې؟ تر لیلا ډېرې ښکلې، ښکلې نجونې شته.

مجنون ورته وویل:

ته زما په سترګو ورته وګوره بیا ووایه چې لیلا ښنګه ده؟!!»

دا مهمه نه ده، چې «لیلا» توره ده که سپینه؟

ښایسته ده که بدرنګه؟

خبره دا ده، چې سترګې د مجنون شي او مینه د جنون حد ته ورسېږي بیا نو هره یوه «لیلا» ده او هر «قیس» پسې «مجنون» شي.

هسې نه وایې:

مینه اسان کار نه دی، ځان ته یو ژوندون غواړي
مخ ته د لیلا کاتـــه، سترګي د مجنون غواړي

دا هم هغه عاشقانه جوړه «لیلا او مجنون» ده؛ چي نوم ئې د سپېڅلي او سوځنده مینې په تاریخ کي تلپاتي کړ او د مینانو لپاره سمبول شو.

نو رنګ او ښایست سره تړلي نه دي، بېل دي.

که حُسن او ښایست په یوه رنګ کي وای؛ نو «قیس» به په تورکۍ «لیلا» پسي نه مجنون کېده.!!

ټول به پر یوه رنګ مینان وو.

استاد پسرلی د رنګ او ښایست په اړه څه ښه وایي:

رنـګ او ښـایسـت سره تـړلي نـه دي
اوبړی هم شنې وي خو ښکلا نـه لري

د کتاب له متنه:

هر چا ته خپل درد مه وایه!

هر څوک طبیب نه دی.

هر څوک دارو درمل نه لري او هر څوک ستا د درد علاج نشي کولای/یا ئې نه کوي.

هر څوک دا هنر نه لري، چي ته لاس ورکړې او هغه دي زړه حس کړي.

ځيني انسانان د خواخوږی په نامه په دې پسي ګرځي، چي د یو چا درد ځان ته معلوم کړي او بیا ـ بیا ئې ودردوي.

حتا ځيني له ځانونو سره مالګي ګرځوي؛ دومره غواړي، چي د یو چا زخم ووینې او پرې و ئې پاشي.

چي وس مو کېږي، خپل دردونه او زخمونه چا ته مه ښیاست.

ځینو زخمونو ته وژاړئ او پخپلو اوښکو ئې تکور کړئ!

د ځینو دردونو غوره علاج دا دی، چي زغمې به ئې؛ بل ته په ویلو او بیانولو شاید نور هم وردېږې، خو تکور نشې.